

GAZETA LITERARĂ

Anul VII nr. 7 — (309) Joi 11 februarie 1960

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Analiza muncii

Zilele trecute s-au desfășurat la Moscova lucrările comitetului Politic consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia de prietenie, colaborare și asistență mutuală. La încheierea consultărilor au fost date publicității un comunicat și o declarație. Declarația pe care am citit-o mai deunăzi în această cuprinde o expunere a situației internaționale în momentul 1960, înfățișează succesele obținute pe linia eforturilor pentru pace, dezvoltarea clar și sistematică a piecilor existente și trasează sarcinile viitorului imediat. Nu vom încerca, firește, să reproducem în scurta însemnare de față complexitatea problemelor dezbătute la Moscova. Ele, de altfel, sînt bine știute, și mereu viu prezente în conștiința cititorului: necesitatea dezarmării, condamnarea armelor nucleare, lichidarea focarelor de neliniște din Germania federală, îmbunătățirea continuă a relațiilor Est-Vest. Ne vom opri asupra unui aspect semnificativ pentru modul cum se desfășoară efortul statelor socialiste pentru salvarea și consolidarea păcii internaționale. Acest aspect apare caracteristic pentru activitatea puterilor făcînd parte din Tratatul de la Varșovia. Aspectul la care ne referim se cheamă, cu un cuvînt (cel mai utilizat de altfel din vocabularul socialismului): muncă. Ai intr-adevăr impresia, oprindu-te asupra Comunicatului și Declarației, că reprezentanții Statelor s-au întrunit într-o ședință de lucru pentru a analiza so-bru, metodologic, eficient felul cum s-a desfășurat munca pentru pace de la ultima consultăre pînă astăzi, și ce s-a întimplat mai de seamă în acest domeniu de activitate (asemnător în esență oricărui alt domeniu de activitate) și ce măsuri trebuiesc luate în vederea dezvoltării cu succes a întreprinderii umane, la a cărei împlinire și-au angajat forțele statele reprezentate la consultăre. Era să spunem constatarea de producție pentru că ați de realist, constructiv și organizat se reflectă, în documente, constatarea încît ea ni se arată ca o mare și gravă ședință de lucru a unor oameni care străduiesc adînc și cu o vastă dimensiuni planificat în construcția păcii. Nu seamănă, în alcătuirea sa, Declarația cu o hotărîre „obișnuită” privind ridicarea unei hidrocentrale puternice sau sporierea producției de oțel sau dezvoltarea cercetărilor științifice în spațiul cosmic? Și nu este impresionant, din acest punct de vedere faptul că ședința de lucru pentru pace, a fost precedată la Moscova de o consultăre iarăși de lucru și iarăși foarte precisă pe tema creșterii producției agricole? Socialismul produce piine și pace. Studiați, în această lumină „Declarația” și veți descoperi stilul de muncă al socialismului, adică (parcu-cinci trăsături între altele multe):

Refuzul „abstracțiilor”, ororea de cuvîntul gol cu care acoperă „diplomații” burghezi o tendință dubioasă ori un nimic pur și simplu. „Năzuința reciprocă cinstită spre realizarea unui acord”, se scrie în Declarația la capitolul consacrat dezarmării, va permite să se evite repetarea situației cînd eforturile în vederea realizării unui acord cu privire la dezarmare erau înecate în turele de discursuri și rezoluții.

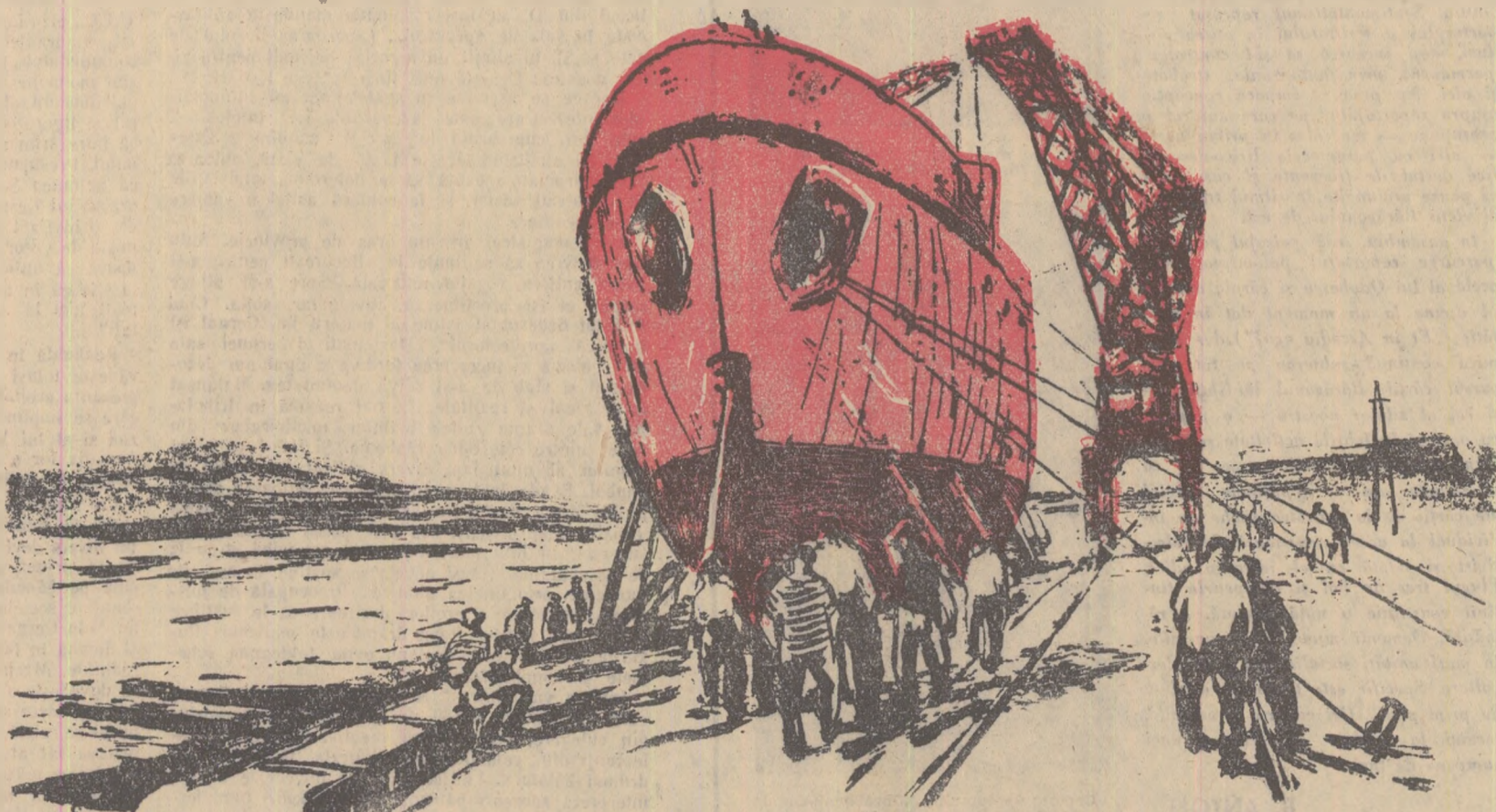
Scoterea la lumină a problemelor principale a momentului dat, în cazul de față, dezarmarea: „Pentru ca acordul statelor cu privire la dezarmare să devină pentru prima oară în istorie o realitate este necesar în primul rînd să se treacă de la vorbe la fapte practice. Aceasta este sarcina istorică cea mai importantă a actualei generații”.

Insufirea afirmației, a tezei, a cerinței cu argumentul concret. „Oare un stat (alici Declarația se referă la recentele măsuri ale U.R.S.S. privind reducerea forțelor armate) — care nu trece planuri de cîmpire ar căsă de bunăvoie la reducerea forțelor sale armate? Este clar că chiar în condițiile reorganizării acestor forțe armate în scopul mării capacități lor de luptă nu ar fi în interesul său să reducă efectivul lor”.

Alungarea tendințelor „pasionale”, a „supărării”, a ieișirilor „retorice” caracterizînd diplomația de tip baroc a burgheziei și fiind vorba, repetăm, de interesele unei construcții — înlocuirea lor cu perseverență, tenacitate, răbdare inginerescă. Ceea ce nu s-a făcut ieri se poate face azi, ceea ce nu se va construi azi, se poate realiza mâine. „Convinși că actualitatea încheierii unui pact de neagresiune între N.A.T.O. și organizația Tratatului de la Varșovia nu numai că nu scade ci crește pe an ce trece, participanții la consultăre consideră necesar să declare că această propunere rămîne în vigoare și că ei sînt gata să semneze oricînd un pact de neagresiune cu statele membre ale N.A.T.O.”.

Sintem în februarie 1960. Munca (lupta) pentru construirea păcii continuă.

AI. MIRODAN



MARCEL CHIRNOAGA

„Remorcher” (Șantierul naval Galați)

DESPRE LITERATURA ULTIMILOR ANI



Raport prezentat de Stepan Șcipaciov la plenara scriitorilor din Moscova

ÎN ACEST NUMĂR:

- Umanismul și epoca noastră — Discuție în jurul mesei rotunde — (pag. 4)
- Taina duralei — de Petru DUMITRIU (pag. 5)
- Cum am realizat filmul „SECRETUL CIFRULUI” — Discuție organizată de „Gazeta literară” — (pag. 7)
- O pagină de tălmăcire din poezile lui IANNIS RITSOS (pag. 8)

ÎNSEMĂRI

Bibliografie

de Tudor VIANU

Stabilirea bibliografiei este primul articol în codul oricărui științific. Cunoașterea izvoarelor scrise ale unei specialități asigură cercetătorului în domeniul ei, formula, iustă a unei probleme și oarecum succesul întreprinderii în care se a-gazează. O cercetare științifică, este justificată decît pentru că lucrările anterioare ale specialității n-au făcut-o încă sau pentru că au dus-o numai pînă la rezultate incomplete. Pentru a le cunoaște pe acestea și pentru a ști ce-l rămîne de făcut, omul de știință are nevoie de informație bibliografică.

Trbuie să adăugăm îndată că, pentru științele exacte, pentru științele naturii și pentru cele tehnice, informația bibliografică a unui cercetător se cuvine a fi completă mai ales în legătură cu izvoarele mai noi ale specialității. Deși dezvoltarea întregă a unei științe, de la începuturile ei cele mai vechi și pînă astăzi, nu poate fi indiferentă savanțului, totuși ceea ce îl interesează în primul rînd pe acesta sînt progresele recente ale domeniului său, acele pe care urmează să le înțelegă și să le dezvolte prin propria lui contribuție. Altfel stau lucrurile pentru științele sociale și, printre ele, pentru toate disciplinele istorice și filologice. În acestea, toate izvoarele scrise, chiar cele mai vechi și mai modeste, au o importanță de primul ordin, deoarece ele a trans. cercetătorului numai informații asupra stării problemei tratate de el, dar a călăuzesc chiar materialul de faptă mentale să intre în sintezele sale. Un filozof, un chimist și un biolog așteaptă rezultatele lor cele mai de seamă în laborator; un medic în cli-

nică și în sala de operații; un filolog — un istoric în bibliotecă. Lucrarea în bibliotecă și specialiștii științelor naturale și exacte pentru a afla pînă la ce punct au fost duse lucrările în domeniul lor; dar specialiștii științelor sociale lucrează în bibliotecă cu interese deosebite. Este adînc vîrat că un istoric al artei și al civilizației, un economist și un statistician trebuia să iasă adeseori din bibliotecă pentru a studia și alte documente decît cele scrise și pentru a întreprinde cercetări pe teren; lingviștii moderni folosesc de asemenea metode de laborator și de anchetă. Dar toți aceștia se înapoiază în bibliotecă, nu numai pentru a afla situația problemelor, dar pentru a culege lapte noi. În fine, un filolog, adică un editor de texte, un istoric al literaturii sau oricine studiază textele literare dintr-un punct oarecare de vedere, lucrează în bibliotecă și nu o părăsește niciodată. Bibliografia este pentru toți aceștia nu numai un instrument al informației științifice, dar un instrument însuși al lucrului de care trebuie să fim seama. În lipsa acestuia, filologul trebuie neapărat să-l întocmească pentru nevoile lui; dotat mai dinainte cu acest inventar, filologul poate să înceapă cercetarea de la un punct relativ înaintat al cunoașterii și s-o continue către fînte mai îndepărtate și nu adăugul de puteri economiste asupra studiului inițial al lucrării sale, făcut pentru el de altcineva, de un bibliograf. Dacă unele din lucrările de is-

(Continuare în pag. 6)

Schitele și povestirile lui CEHOV

de Zaharia STANCU

Strînsa legătură cu aspecte multiple, diferite, ale realității, a făcut din opera lui A. P. Cehov una dintre cele mai vaste ca univers uman. Zece și zece de schițe, povestiri și nuvele, reținînd fragmente de viață, mici drame sau comedii, povestind episoade înduioșătoare sau întristătoare, cuprînzînd iubire sau dezvăluind răutatea pe care orînduirea socială nedreaptă o strecoară în sufletul omului, vorbind despre lasitate și slăbănie, sau, dimpotrivă, despre eroismul simplu și fără falsă strălucire. În vasta operă a lui A. P. Cehov trăiesc sute de personaje, luate din mediile cele mai diferite, — țărani, funcționari mărunti sau înalți demnitari, negustori și proprietari de fabrici, moșieri scapătați sau stăpînind mii de hectare, ofițeri, avocați și judecători, medici și bolnavi, copii, tineri, bătrîni, oameni maturi, personaje la începutul sau la sfîrșitul vieții.

S-a spus despre Cehov că și-a ales drept erou pe care nu l-a părăsit aproape în tot lungul carierei sale literare, pe omul mic, mărunt, simplu trăind o viață searbădă, meschină și stearsă, multumindu-se cu ea sau revoltîndu-se zadarnic. Lucrul acesta este adevărat numai în parte. Numeroase schițe și povestiri mărunte, zugrăvesc acest aspect al realității. Poate Cehov a fost, dintre toți scriitorii ruși, acela care a înțeles cel mai deplin întreaga dramă și tot ridiculul care se lega de existența „în gaoace” a unei întregi categorii umane. Cehov și-a bătut joc, nu cu cruzime, fiindcă satira lui este una care întristează și condamnă, — de toți acești eroi, urmași ai personajelor gogoliene, înrîlți și îndobitociți de mediul, de supărășii, de ignoranță, de hetic, de tene. Cehov a chemat asupra erolor săi risul și înduioșarea, ridicul și părerea de rău; i-a condamnat, dar a și înțeles că sînt demni de dispreț nu ca oameni, ci ca reprezentanți ai unei clase, ca produse ale unei societăți. Așa se explică de ce scriitorul a urmărit adesea cu conștiința caracteristică, cu claritatea și sobrietatea pe care i-o cereau genul scurt, transformarea, evoluția spre rîu, căderea, — menite să sublinieze că rezultatul final dezastruos este eteclul societății.

În asemenea condiții, risul și ironia, indignarea fășă și revolta citită printre rînduri, nu erau îndreptate împotriva omului, ci, în ultima analiză, împotriva factorilor de perverire a omului, factori care se găseau în însăși orînduirea socială nedreaptă.

Insemnătatea acestui aspect al universului cehovian nu poate fi înțeleasă decît dacă ne amintim că „omul mărunt” și viața sa au reprezentat a două teme favorite ale literaturii ruse. Eroi lui Gogol, — acei din povestirile celebre, din „Nasul”, din „Mantaua”, „oameni sărmani” ai lui Dostoievski, „oameni de prisos” au populat literatura rusă cu o umanitate a cărei primă trăsătură devenise tragicismul. În condițiile sfîrșitului celui de al XIX-lea secol, „oamenii mărunti” nu mai aveau dreptul decît la o parțială înduioșare. Era necesar să se arate căderea claselor mijlocii, lașă lor atitudine în fața vieții, imposibilitatea lor de a găsi drumul care să ducă la rezolvarea nedreptății sociale. Cehov a ridiculizat astfel de personaje, a arătat că sînt produse ale societății, dar pe măsura ce a aprofundat fenomenul și-a dat seama că o parte din vină o poartă tocmal acei care la un examen superficial ar fi putut apărea numai ca victime. Așa a ajuns Cehov să condamne îndolana, nepăsarea, risipirea stupidă a insușirilor dăruite de natură, ca pe niște vine ale individului. Triste dar adevărate concluzii este că lista de oameni își merită soarta. Zăgrăvirea cea mai strălucită a fenomenului a fost dată în celebra povestire „Salonul Nr. 6”. De aici, pînă la preiconizarea unei alături active în fața vieții, pînă la proslăvirea forțelor omului, — nu a celor viitoare, ci a celor existente acum, astăzi, — nu mai era decît un pas.

A reduce pe Cehov la caracterizarea de pictor al vieții meschine cotidiene de pe eroii săi „oameni mici”, ar însemna să simplifici, să schematizezi interpretarea unei opere literare în realitate vastă, complexă.

Investigația începută cu „oamenii mărunti”, nu s-a putut opri numai la aceștia. Scriitorul era solicitat de complexitatea datelor pe care le culegea

altul, de la o plenară a Comitetului Central la alta, hotărîrile înțelepte ale Partidului îndrumă activitatea creatoare a poporului nostru, ridică mereu probleme noi, înălțînd cu curaj tot ceea ce împiedică mersul nostru înainte.

Firește, aceste probleme se reflectă și în literatură. Nu este întîmplător faptul că, mai ales în ultimii ani, s-a afirmat, cu o deosebită forță, în cărți cum ar fi „Cruzimea” de Nilin, „Soarta unui om” de Solohov, tema încrederii în om. Nu întîmplător au apărut oare despre prima perioadă de existență a societății noastre ca: „Peseții negri” de Driabkina și „Primii ani” de Vinogradskaja. Influența vie a ideilor partinice și a muncii practice a partidului nostru nu putea să nu se oglindescă în cea mai mare parte dintre operele noastre și, în aceeași măsură, în cărțile despre Marele Război de Apărare a Patriei, de la care am să încep discuția despre proză.

Cărțile despre război, apărute anul trecut, după părerea mea, nu numai că largesc tema războiului, dar — fără îndoială — aduc în această temă ceva nou, deoarece adevărul despre război s-a dezvoltat în ultimii ani mai multilateral, deși, poate, mai aspru decît înainte.

Adevărul acesta aspru și amar despre primele luni ale războiului îl găsim în noul roman al lui Simonov „Via și morții”. Cartea — de la primele pagini — reproduce atmosfera acelor luni tragice și, în același timp, de la primele pagini, simțim ce uriașă forță polemică se găsește în oamenii sovietici, în societatea sovietică. Noul roman al lui Simonov este un mare succes al literaturii noastre.

Nuvelele „Ultimele salve” de Bondarev și „O palmă de pămînt” de Baklanov ocupă un loc mai deosebit. Nuvela lui Bondarev a fost primită de critică și de cititori, aproape în unanimitate ca o carte fără îndoială însemnată, scrisă în general cu talent.

(Continuare în pag. 4)

UN FEL DE TABLETĂ

Mi se spune că politeșoa cere să-i salut pe cititori și în film. Șovălesc... Nu-l destul că le brutalizez răbdarea și delicatețea cu arătarea mea în carne și oase transparentă? Tot ce-i rog pe cititori este să nu mă acuze. Nu sînt un vinovat că mă arăt, cu altă mai puțin cu cît le mărturisesc că nu-mi place nici mie să mă văd la cei 80 de ani ai mei. Mi-ăș fi preferat un obraz mai tînăr și în locul pluvelei o chică a pîrului vîlvoț, întrucît poezia se împacă mai bine cu coama decît cu chelia.

Tudor ARGHEZI

6 februarie 1960

* Rînduri scrise pentru televiziune cu prilejul filmării unui reportaj

(Continuare în pag. 3)

URMELE RĂMÎN

Umanismul și epoca noastră

Acad. ATHANASE JOJA: — E momentul ca, reamintindu-ne definiția pe care am propus-o...

Acad. M. RALEA: — În această privință ar fi foarte multe de spus, multe fațete de relevanță...

Umanismul înseamnă, evident, dezvoltarea personalității, — deci, nu poate fi vorba de umanism în formele comune primitive...

În societatea burgheză, există în primul rând o piedică în calea dezvoltării umaniste...

În afară de aceasta, în societatea socialistă umanismul este încercat și prin faptul că există posibilități mai mari de alegere în dezvoltarea personalității...

Este complet falsă — și așa explică această înțelegere a termenului „despre personalitate în regimul socialist” — este complet falsă pretenția că omul socialist ar fi omul standard...

Spunem că ceea ce privește în al doilea rând dezvoltarea umanistă este religia. Asistăm azi, în lumea catolică...

În al doilea rând, în existențialismul francez și german, la Heidegger sau la Sartre, joacă un rol important ideea neantului...

În sfârșit, cred că una din teoriile care opresc azi dezvoltarea umanismului în Occident este filozofia lui Bergson...

Toată concepția catolică în această privință, poate fi concentrată într-o frază a lui Maurice Blondel — unul din cei mai apreciați gânditori catolici — care spune că omul nu se poate realiza decât depășindu-se pe sine într-o transcendență...

Tema războiului trecut va mai fi considerată multă vreme ca o temă contemporană. Să vorbim însă despre depășirea în proză pe teme contemporane — în sensul imediat al acestui cuvânt...

„O palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

„Pe palmă de pămînt” este scotchită o carte ale cărei pagini sînt încărcate de detalii naturaliste. S-ar putea ca în această să existe o parte de adevăr. Reflectarea artistică a realității cere o selecție exigentă a detaliilor...

bilității morții. Cu rațiunea, omul a acceptat moartea, dar instinctul omului nu se acomodează acestei accepții și protestează. Protestul său se manifestă prin nemurirea sufletului...

Dar în afară de aceasta, filozofia bergsoniană secționează omul total: forma de gândire rațională este îndepărtată în favoarea formelor, inferioare, de intuiție și instinct: deci, înăbușirea, asfixierea omului intelectual, adică a ceea ce formează partea cea mai bună a evoluției finale a persoanei umane din punct de vedere filozofic...

În al doilea rând, Bergson militează pentru omul practic. Acest lucru ar fi bun și ne-ar conveni și nouă, pentru că marxismul încurajează aspectul practic al vieții și afirmă că filozofia n-are valoare decît în măsura în care transformă în mod practic existența...

Caracteristica acestor istorici și sensul reacțiunii lor este acela de a întinca tot ceea ce este nou, original, pozitiv, în filozofia și știința Renașterii. Ei găsesc antecedente tuturor marilor inovații ale Renașterii și umanismului în filozofia scoastică, în general în Evul Mediu, nelinid seama de ceea ce este original în această perioadă...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

Umanismul și Renașterea au constituit și între cele două războaie mondiale și mai ales după cel de-al doilea război mondial, obiectul unor cercetări foarte numeroase. Și în Congresul de la Roma discuția asupra esenței Renașterii și a umanismului a ocupat un rol foarte mare, cum s-a constatat din volumele publicate de Congres. Și nu e surprinzător că reacția cea mai viguroasă, cea mai radicală împotriva umanismului și reprezentată de istoricii americani...

Pentru a caracteriza atitudinea reacționară a istoricilor din țările imperialiste și îndoeșii din Statele Unite, este semnificativă teza istoricului George Sarton, care a vorbit de „Jinărișul umanității”, care n-au însemnat decît un indiscutabil regres atît din punct de vedere filozofic, cît și științific...

„Schimbări profunde”

În vara anului trecut, doctorul Adenauer, referindu-se la foștii generali nazisti, precum și la foștii S.S. își făcea o declarație revelatoare. Afirma domnia sa că în „constința germanilor (cîtește: ofițerii nazisti) s-au produs schimbări profunde față de național-socialism, față de doctrina și acțiunile lui”.

Într-un cuvînt, corbiul au izbucnit să se transforme peste noapte în porumbi. Deci, opinia publică n-are nici un motiv pentru a fi neliniștită. Foștii criminali de război au ieșit din închisorile vesele, surzătorii. Știința se ființe „reînnoite” s-au apucat de lucru cu multă încredere, demonstrînd tuturor că, în ciuda „profundelor schimbări” față de doctrina național-socialistă, urmele doctrinei rămîn.

De pildă, fostul comandant S.S. Meinberg, din garda personală a lui Hitler, cînd a aflat de „profundele schimbări din constința sa”, a pus imediat bazele Partidului imperial german. Mîna dreaptă a șefului devenind Adolf von Tadden, unul dintre cunoscuții conducători ai tineretului hitlerist. Din conducerea acestui „nobil partid imperial”, mai face parte și Dr. Rudel, prietenul intim al lui Hitler, decorați cu „Crucea de fier” pentru „Inaletele merite”.

Vă asigurăm că partidul lui Meinberg nu se ocupă nici cu pescuitul, nici cu vînatore, nici cu meteorologia, nici chiar cu combaterea nazismului. Partidul acesta, imperial fiind, se ocupă cu „re-nașterea național-umanistă”, mai exact, cu „Deutschland über alles”. Acestea fiind făcute, devine de înțeles de ce doctorul Adenauer se miră atît de ceea ce pretrece la Koepfer. Dar, să amintim cîtoroilor ce s-a petrecut anul trecut în acest oraș din R.F.G.

Kurt Sumpf, în vîrstă de 35 ani, singurul vîlstar care s-a putut salva dintr-o familie evreiască prigonită de nazisti, s-a reîntors în anul 1957 în orașul său natal Koepfer, împreună cu soția și băiețelul său.

Multă vreme n-a putut obține autorizația necesară desclădirii unei casele, deoarece poliția îi „rătăcea” mereu cererile. Apoi, într-o seară au venit la dînsul cîni indivizi în frunte cu nazistul Kaziske. Au înțeles să bea și să glumească între ei, amenințîndu-l: „Îți facem seama oare, amînîndu-l?” „Îți facem seama oare, amînîndu-l?”

„Păcat” a rostit atunci un al treilea care era de meserie întreprinder de pompe funebre, „Îți îngropa pe loc”.

Și, ca încheiere la acest joc sinistru, s-a tras cu adevărat un loc de armă spre locul unde se găsea Kurt Sumpf. După cîteva timp, banda a reapărut

în calea și, gîsind un motiv oarecare, cei cinci au tăbărit asupra lui Sumpf, lîndu-l la bătaie și elîcîndu-l în ploaie. Un finar care a încercat să-l ia la apărare lui Kurt Sumpf, a fost și el lovit cu salbaticie. Agresiunea s-a petrecut sub ochii poliștilor care, bineînțeles, s-au ferit să intervină...

Reata Molu, fostă conducătoare a organizației hitleriste pentru fete (din care s-a ridicat și faimoasa femeie-căluș Ilse Koch), a pus și ea bazele unui partid legal — „Uniunea Germană”. Nu cumva să vă închipuiți că această „Uniune” și-a propus să se ocupe de problemele model, ori de cele ale institutelor de înfrumusețare. De asemenea să nu cumva să vă închipuiți că și-a propus să-l descopere pe doctorul Schuman, organizatorul sterilizării femeilor la Auschwitz, astăzi dispărut. „Uniunea” Renatei Molu și-a propus să implină unuțel cu totul și cu totul „superior”, adică renașterea... imperiului. Și pentru că veni iarși vorba de o „re-naștere națională”, să nu uităm că nazismul înțelege prin „re-naștere” exterminarea celorlalte popoare. Sintem siguri că multe „fete” din „Uniunea” Renatei Molu nu sînt străine de cele stîrșite în lagărele morții.

„În lagărele de la Auschwitz, în faimosul bloc nr. 10, se făceau experiențele de sterilizare, de fecundare artificială a femeilor, pentru castrarea bărbacii și pentru obținerea preparatului de sterilizare „Salping” pe care Germania îl importa înainte de război din Marea Britanie.

Experiențele au început la 18 decembrie 1943. În blocul nr. 10 au fost aduse vreo 350 de femei tinere din Grecia și Olanda. Li se injecta iodină în uter, după care, li se făcea iodinat o radiografie. După un timp, experiența se repeta. După fiecare injecție, femeile căpătau febră mare, anxietate, dureri acute, crampе, care duceau uneori la pierderea cunoștinței. Tumorile femeilor li se scoteau unul sau ambele ovare. Această singură experiență, făcută cu scopul de a steriliza, după război, popoarele europene, era condusă de faimosul Dr. Schuman din Berlin. Acestui „doctor” încă nu i s-a dat de urmă. Cine știu prin ce laboratoare își continuă „experiențele”, participînd în felul lui la așa numita politică a „re-nașterii”?

În partidul „Blocul german” au fost reținute aproape toate cadrele fostului „Wehrmacht” hitlerist. Acest „Bloc” nu și ascunde scopurile, ci le afirmă în gura mare: „Blocul” își propune să creeze o forță de șoc care, în ziua hotărâtă, să fie aruncată împotriva bolșevismului, împotriva a tot ce a combătut Hitler.

În fața unui asemenea scop, nu putem să nu ne întrebăm: „Cum rămîne atunci, domnule cancelar, cu schimbările profunde față de național-socialism, față de doctrina și acțiunile sale?”

Dil, unul dintre foștii conducători ai partidului nazist, n-a vrut să ră-mîne mai prelung de confrații săi. A creat și dînsul „Organizația de asalt a tineretului socialist german”. Membrii organizației au fost uniformizați; cămăși negre, amînînd de cele ale fașciștilor lui Mussolini.

Nu cumva să vă închipuiți că „băieții” lui Dil și-au propus să ia cu asalt cetatea științei. Nu, nu, departe de ei gîndul acesta. „Cămășile negre” ale lui Dil și-au propus să ia cu asalt „prezentul” și să grăbească „re-nașterea”. A cui renaștere? E clar că Dil, fostul nazist, nu poate să luple decît pentru renașterea fostului său partid național-socialist. Așadar, nimeni nu trebuia să se mire că o statistică prezentată de revista-magazin „Metal” (care a luat atitudine împotriva manifestărilor fasciste din R.F.G., indica următoarele date: „din anul 1948 și pînă în 1959, conform unor metode hitleriste, a fost prolanate 176 de cimitire evreiești din 1700. În ultima vreme, numărul profanărilor crește. Astfel, la Freiburg, pe șase morminte din cimitirul evreiesc au fost migzite cu roșu cruci încirglate și emblema S.S.-iștor. Pe unul din ele, s-a scris pînă și deviza nazistă „Singe și onoare” la Düsseldorf, crucile încirglate au fost pictate chiar pe poarta sinagogii, iar la Detmold și Horn au apărut cruci încirglate pe toate instituțiile publice.

În sfîrșit, presa relatează ce s-a petrecut la Gelsenkirchen, unde, la începutul lui februarie, s-au găsit inscripții naziste pe toate monumentele victimelor nazismului.”

Prea multă renaștere După datele oficiale ale Bonn-ului, în momentul de față în Germania Federală acționează un număr mare de organizații paramilitare, care cuprind 20 mii de tineri. Fiecare grupă, conform „tradiției”, își are denumirea sa, „Guderian”, „Ulrich von Hutten”, „Slachter”, „Vultuur” (nume de porumbel) și desfășoară cu regularitate întîlniri și exerciții militare. Fiecare grupă își are ziarul său. Mai zile trecute, un asemenea ziar dădea de veste tuturor: „Pentru prima oară grupă... a folosit în timpul manevrelor, mitraliera.”

„Dumrele” rămîn. Ele organizează, hotărîsc, trec la acțiune. Întreaga omenire a fost indignată de ultimele manifestări fasciste și antisemite petrecute în R.F.G. și în Berlinul Occidental. Oamenii muncii din întreaga Germanie au organizat mari mitinguri de proteste. În lăta unui asemenea val popular de proteste, guvernul de la Bonn au fost nevoiți să dea înagori Totuși, cîrîmul continuă să le caracterizeze declarările. Într-una din aceste declarații doctorul Adenauer încerca să liniștească spiritele:

„Desigur că noi am vrea să luăm măsuri împotriva activității neofasciste. Asta și vrem, însă nu știm unde să-i căutăm pe vinovați. Liniștiți-vă, căutările vor continua. În cele din urmă o să-i găsim.”

În cele din urmă, vinovații au fost găsiți. Domnul Loel Strauss, ministru de război în guvernul de la Bonn, s-a străduit să-i găsească. Afliindu-se într-o vizită în Portugalia, domnia sa a izbutit dintr-o dată să identifice pe vinovații ultimelor manifestări naziste. Dacă ar fi să-i credem pe dl. Strauss acesta sînt... „comuniștii și socialist-democrații...”

„Urmele” rămîn. Întreaga personalitate și evoluție a domnului Strauss atîstă acest adevăr. În lăta lui calitate de membru al organizației hitleriste de tineret și de locotenent în Wehrmachtul nazist, se vede treaba că dumnealui a învățat cu silința din metodele lui Goebbels și Göring.

Să ne amintim puțin și de această metodă nazistă. Cele două laturi ale ei pot fi exprimate în două cuvînte — Minciună și Crimă. În spatele minciunii se lăpătește crima. Iar crima, la rîndul ei, întărește regimul minciunii. Cînd Reichstagul a fost incendiat de către nazisti, primul care i-a descoperit pe „vinovații” a fost Göring. „Comuniștii n-ia ele — au dat foc Reichstagului”. Dar minciuna sefîșii aviației hitleriste n-au putut acoperi mințile pătate de sînge ale adevăraților incendiatori.

Pe poarta principală a lagărului de la Auschwitz, hitleristiștii înălțaseră o firmă uriașă. „Munca te face liber”. Încearcă astfel să prezinte un lagăr al morții, drept unul al muncii. Dar minciuna n-a putut ascunde multă vreme lumii necurmat al crematoriilor.

Rudolf Hoiser, fostul comandant al lagărului pentru femei de la Birkenau, tria personal transporturile care soseau în lagăr. 80% din oamenii soșii cu trenurile au fost trimiși de el la moarte. Totuși, după arestare, întrebat de un fost deținut ce știe despre camerele de gazare, comandamentul lagărului a răspuns liniștit: „Habar n-am de asta!”

„Asasinii sînt printre noi!” era titlul unui film german după război. Ar fi bine dacă guvernul de la Bonn s-ar călăuzi după strigătul acestui film. Atunci, dumnealui s-ar ocupa mai îndeaproape de activitatea zeilor de partid, uniunii, organizații, grupe, unite în jurul aceluiași țel — renașterea național-socialismului.

„Îi căutam, ne asigură doctorul Adenauer, dar nu știm de unde să-i luăm.”

Nu, nu, dragi cititori, nu e vorba de senilitate, ci de cinism. Vinovații ultimilor manifestări fasciste din R.F.G. și Berlinul occidental pot fi găsiți chiar sub pulpana cancelarului. Iată numele cîtorva „porumbel nazisti”:

— Oberländer, ministru în guvernul de la Bonn este una și aceeași persoană nazistă care a semnat ordinul de exterminare a mii de locuitori din Lwow.

— Herman Goring, fost Reichskomisar al Olandei, este astăzi deputat al Partidului creștin-democrat, prezidat de Adenauer.

— Friedrich August, baron von Heydte, cavalier al ordinului „St. Mormint”, decorați cu Crucea de fier cu frunză de stejar”, un timp președinte al faimoasei „Academii occidentale”, este astăzi avocatul guvernului federal pe lîngă Tribunalul constituțional federal.

— Laitz, fost procuror general, șeful acuzării în tribunalul fascist, acuzator în procesul de la 20 iulie 1944), este astăzi pensionar la Lübeck și primește prin bunăvoința d-lui Adenauer o pensie lunară de 1350 marci.

— Johan von Leh, unul din cei care s-a cond. Instrucția publică în Germania hitleristă, unul dintre instigătorii pogromurilor împotriva evreilor, este astăzi colaborator de frunte la revistă fascistă „Der Weg”. Într-un cuvînt, își continuă instrucția publică.

Lista ar putea să continue; dar ne oprim aici. Faptele reale se întorc împotriva celor ce caută „vinovații” în rîndurile comuniștilor. O vorbă înțeleaptă spune: „Ce semeni, cuiești”. Cercurile de la Bonn au semănat ani de zile „re-nașteri”, iar acum, așa cum e și firesc, cul „manifestări național-socialiste”. Dar popoarele lumii, inclusiv poporul german, al cărui rezim este Republica Democrată Germană, stau de veghe. Manifestările fasciste și antisemite din R.F.G. și Berlinul Occidental au primit o rețplică puternică. În întreaga Europă a răsunat acea chemare de nebrînt „Nu, nazismului!”

Haralamb ZINCA

*) Procesul atentatilor la viața lui Hitler.

III. Concepții anti-umaniste în secolul XX

întregă de comportamente de ordin psihic. Limbajul devine un reflex al gîtleului, gîndirea un reflex al anilor mișcării. Behaviorismul a fost combătut foarte serios de către pavlovism care a arătat deosebirea dintre om și animal.

În afară de aceste trei frîne, mai există azi o serie de concepții filozofice în Occident, care deși caută să-și afirme alinătatea și înrăduirea cu umanismul, sînt filozofii care combat umanismul și nu se pot dezvolta în nici un fel în cadrul său.

E vorba îndeosebi de filozofia existențialistă. Existențialismul are două izvoare: unul mai vechi, care vine pe linia germană de la Kierkegaard, Jaspers și Heidegger; altul inițiat de doi ruși albi refugiați în Franța, Berdiaev și Chestov. Gabriel Marcel, existențialist catolic, crede că existențialismul nu poate duce la umanism, iar Jean-Paul Sartre (existențialist laic), deși a scris o carte „L'existentialisme est un humanisme”, crede totuși că anumite premise nu sînt compatibile cu umanismul. Există în special o primă deosebire, care constă în ruperea esenței de existență. Se îndepărtează esența, adică ideea generală, fundamentală, ce formează un sistem sau produs, și nu se are în vedere decît existența concretă. În această privință existențialismul — afirmă Sartre — se apropie de marxism, pentru că cultivă concretul din om. Desființînd însă aspectul conceptual al omului, orice posibilitate de a înălța diferențierea individului este spulberată. O filozofie care combatte ceea ce este general, conceptual în om și nu admite decît aspectele dispartate, concrete, care formează existența lui, nu poate contribui la formarea profundă și coerentă a personalității umane.

În al doilea rînd, în existențialismul francez și german, la Heidegger sau la Sartre, joacă un rol important ideea neantului. Sartre spune că omul vine din neant, rămîne în viața lui alături de neant și pentru că nu reușește să-și realizeze posibilitățile intrinseci, înțîneste din nou neantul. Sîmpla „aventură a viitorului”, omul rămîne chircit, în felul în care a ieșit din neant și nu poate realiza nimic, prin faptul că neantul îi anulează orice virtualitate. Singurul element e frica de neant, cea „angoasă” care-l stăpînește pe om de la începutul și pînă la sfîrșitul existenței sale. Este greu de conceput o dezvoltare amplă a personalității umane în condiții de pesimism, anxietate și spaimă. Și e și mai greu de crezut că o filozofie care se bazează pe dezastru și pe neexistență — aventura propriei imposibilități — poate încuraja dezvoltarea personalității umane.

În sfîr



Faina duratăi

„PROPRIETATE ȘI POSESIUNE”

— Fragment —

de Petru DUMITRIU

Mama, într-o scară, îi spusese lui Cristian (care imediat după aceea mi-a spus mie):

— Cristî, trebuie să-ți vorbești.

— Da, Mama.

— Te-ai mai gândit la ce ți-am spus?

— În legătură cu ce, Mama?

— Cu căsătoria asta a ta.

— Nu. Ce să mi fi gândit?

— Cristî, nu mai merge așa. Trebuie să te hotărăști într-un fel.

— Dar sint gata hotărât, mămicule dragă.

— Asta nu e o hotărâre. E o prostie. Nu e ceva serios.

— Bine, dar tu nu-ți dai seama că o nenorocirești pe fata asta? Ce să-ți caută ea aici, cînd nemilii sint de testai și o să fie defestați încă ani de zile? Și tu tîne fără bani, fără avere, fără situație!

— Nu-i spune că l-ar putea susține ea și președintele. Niciodată nu i-a spus.

— Nu-ți dai seama ce vîă asteptă? Ce-o să faci? Vine toamna, vine iarna. O să stai în ruina asta? Ce-o să mînceai?

— Nu-i spune: „veniți la N... stați cu noi, o să vedem cum ne descurcăm”.

Asta era într-o după-amiază cenușie, la mama în odă. Cristian îi citise vreo două ore. Dar ea, cu siguranță, n-ascultase nici un minut. Ea se gîndea la un singur lucru.

— Nu mai suport grija asta, îi spusese ea. — Pe Fili l-am pierdut (și ochii i se umplură de lacrimi) pe Sebastian la fel...

— Nu vorbi așa, Mama, spune Cristian. — Poate că e numai prizonier.

— Nu, eu n-o să-l mai văd, spunea ea. — N-o să mi trăiesc pe pînă atunci. Dar măcar citi trăsese, te rog, Cristî, te implor, ascultă de mama, fă ce spun eu!

Și i lua mîinile, le uda cu lacrimi, i le săruta. Cristian era tulburat, îi veneau și lui lacrimi în gît, și nu știa ce trebuie să facă.

— Da, Mama! Îmi promit. Factot ce vrei tu?

— Da? Îmi promiți?

— Și-i surdese, fericită, cu fața ei îngăbenită, îmbătrînită, plină de lacrimi.

— Sigur că da. Factot ce vrei tu, repetă Cristian, deși avea o rezervă launtrică, un fel de împotrivire neclară.

— Mă lasă să vorbesc eu cu ea? spunea mama. Cristian, cînd auzi prima oară asta, sări, sperlat.

— Cu cine?

— Cu fata asta... Cu Nemțoica asta.

— De ce? Ce să-i spui? De ce să vorbesc?

Mama se întinsecă auzindu-l:

— Prin urmare, mai mințit, zise ea cu o durere zdrobită. Cristian se roși: i se făcuse rușine; cum s-o mintă pe maică-să?

— Nu, cum să te mint? Factot ce vrei tu, dar lasă, vorbesc eu cu Elisabeth-Charlotte. Spune-mi ce vrei să-i spun.

— Să plece! zise mama cu patimă.

— Să plece! Să mă lase în pace! Să nu-mi ia copiii! De cînd a venit ea s-a prăpădit Fili, și tu nu mai ești al meu!

Se ridicase într-o mină, și suflase frazele astea, răgușite de pasune și privindu-l cu ochi negri, lucioși în obrazul vestejît de plîns. Cristian se sperțase:

— Cum să-i spun eu așa ceva? Cum s-o gonesc? O iubesc, Mama! Nu pot fără ea! Ea e viața mea, sufletul meu, inima mea!

— Marș afară! Lasă-mă! Lasă-mă! exclamă mama. Cristian ieși și mă căută să-mi spunie ce se întimplase și să-mi ceară statul. Era alarmat, îngrozit.

— Ce e cu ea? Ce s-a întimplat?

Aici a fost marea cumpănă pentru mine. Puteam să-i spun: „E nebună, nu te uita la ea”. Puteam să-i spun: „Nu mă pot amesteca, descură-te singură”. Sau: „Băgă du-seamă, nervii ei sint zdruncinați de moartea lui Fili, o mare suferință a-cum o poate băga la casa de nebuni pentru restul vieții, și abia o să implinească cincizeci de ani la anu; o condamnă poate la douăzeci de ani de demență. Trebuie să te pui în locul ei, să înțelegi cum vede ea lucrurile, în fond, pe tîne te iubește cel mai mult pe lume: „vozi și tu cum răspunzi la asta”. Ceea ce era totul perfect adevărat, afară de un lucru, unde minteam: nu pe el, ci pe sine însăși se iubea cel mai mult pe lume.

Aici a fost cumpănă. Am fost pus la grea ispită să mă spăl pe mîini și să nu mă amestec. Dar doi ani de zile mă făcuse el să sufar și de doi ani mă pregăteam; așa că trecutul despre care sofiștii zic că nu există, m-a determinat; atunci am simțit că nu sint liber ci mașină. I-am dat răspunsul al treilea, dar mult mai pe larg, mai convingător, așa încît să-l leg bine de mîini și de picioare, să fie și el determinat, cum era deștit fel dinainte, din copilărie.

Scena din după-amiază aceea a avut ca efect neașteptat faptul că pe Cristian l-a apucat o pasiune trupească de nemăisîrit pentru nevastă-sa. La înghesuială în care stăteam acum, (cu dulapul lipit de pat, mese cu picioarele în sus pe dulapuri, hainele salvate gramadă într-un cui bătu în perete, valize prin colțuri) ca perechi zdruncinați și crăpați sau găuriiți, auzeam șoapele lor, oiaururile, gemelele de voluptate. În prima noapte după după-amiază de cor vorbească, așa a fost și, dacă eram nepăsător poale așa li dormit, dar așa mi-am luat pătură și m-am dus să dorm pe terasă, pe fotoliile de paie nuse în șir. Aici nu se mai auzea nimic decît niște cîini care urlau de plîciseală undeva departe. Dar deodată mi s-a părut că aud altceva și m-am întors, în papuci, printre zidurile dărmate, să trag cu urechea. Niște hote de plîns îngrozitoare, de o disperare pe care n-am auzit-o niciodată.

Pe urmă mi-a spus Cristian cum, în mijlocul unei îmbrățișări i-a înghetat singele în vine și cum, goi și îmbrățișați, au stat toată noaptea sub acul plîns al aceluia parcă doritor de moarte. Și din noaptea aceea, în fiecare noapte, zile de-a rîndul; pînă cînd orice apropiere între cei doi deveni legată de simțămîntul teribil, insuportabil, că provoacă durere în ființa de alături. Fugeau ziua pe cîmp; dar Elisabeth-Charlotte deveni fără să vrea mai rece. El își dădu seama. Ea îl cuprîndea cu brațele pe după gît și-i cerea iertare:

— Nu pot. Nu sint stăpîna pe mine... M-a îngrozit plînsul ei.

Cristian venea tot mai des să-mi ceară statul, care era mereu același: să albă grijă ce face, s-o menajeze pe mama, să nu-și ia asupra-și răspunderea pe care să n-o poată duce. Venea la el și președintele, îngrozit de mama:

— Ia vezi, băiatule, ce faci. Nu mai amărîi vezi pe maică-ta. Nu vezi cît suferă?

— Dar ce fac? Nu fac nimic! Nu vreau să fac nimic! exclamă Cristian disperat. Președintele, care lubea mai mult pe nevastă-să decît pe oricine pe lume, îi lua partea în orice caz, răspundea bodogănd:

— Nu faci nimic, nu faci nimic... Lasă-ți știi tu toate bine ce faci. Dacă n-ai facea nimic, n-ar fi ea atîta de nerfelică. O omori: atît îi spui. Măcar fii consistent: o omori.

Bineînțeles, cu Elisabeth-Charlotte mama nu mă vorbea. N-o vedea. N-o auzea. Și cîlă vreme erau prezente aiundeva, mama era rece ca gheața, iar Elisabeth-Charlotte încerca să

fie cît mai ștearsă, să treacă neobservată.

Atunci începură să bată și vînturile de toamnă, care în regiunea aceea aproape că nu încetază, cîte două săptămîni de-a rîndul. Veneau ralele care ne bucurau în urechi, aducînd dezlîș și bubulul necremit al canonadei îndepărtate. Duceau praf galben în aer. Dunărea se făcuse rece și era galbenă și tulbură; valuri mari se rostogoleau pe ea, bătute de vînt. Copacii se încovoiau, dădeau din brațe, pierdeau frunze; nuclii se scuturau în vînt, uelle cădeau pe jos și coaja verde le înnegrea și le putrezea.

— Într-una din acele nopți, trupele germane au aruncat în aer o bucată de deal care a astupat pentru două luni de zile șoseaua, și s-au retras cîteva zeci de kilometri, cu camioane, cu tunuri, cu tancuri cu tot. Dar Armata Roșie s-a scurs spre nord-vest, pe șoselele și căile ferate rămase libere; abia după cîteva săptămîni, din octombrie, niște unități mici au cîștigat pe după dealuri, spre acel colț rămas singular, unde bătea necontenit vîntul, deasupra Dunării pustii, pline de mine magnetice.

— E foarte greu să trăiești cu cineva care te urăște de moarte. E mai ales greu să mînceci cu el la masă. E greu să-ți implinștii datoria conjugală fiind el după usă și urînd acolo de plîns și de turbare și deznașdejde. Poate nu pentru toată lumea și ori cînd, dar pentru cumnată mea, era greu.

Bătea vîntul necontenit. Și începu să fie și frig. Deci, stăteam în casă cu toții, mai mult ca înainte. Dar în casă, tăcere, încercări de a începe o conversație despre ceva. oricare, numai despre ce era în mîntea noastră a tuturor, nu e evident, era un subiect imposibil. Dar încercările cădeau în gol. Orice început de vorbă s-a lăsa, penibil, jenant. Elisabeth-Charlotte se ținea să pară veselă, bine dispusă. Soacra-sa o fixa cu o expresie atît de ostilă, de boljocitorie cât și de plină de ură încît îi murea vorba în gură. Atunci mama zîmbea în sine, dar așa ca să vedem toți.

Alte dăci cînd vorbeam noi (deși eu foarte rar ajutam la asemenea încercări cît dimpotrivă, răspundeam eu da sau nu sau mă apucam să citesc ceva), se ridica repede și se năpustea în odaia ei, de unde venea îndată zgomot de plîns infundat. Ne priveam, alarmați și dezolati. Eu îi făceam semn lui Cristian să se ducă s-o potolească. Președintele tăcea tot timpul, încruntat, întunecat. Rarori am văzut un om să tacă atîta în prezența altora; cred că niciodată, și cred că de asemenea niciodată n-am văzut pe cineva care să intruchipeze în așa fel pesimismul morocănos. Suferea de stărlie de deprimare și de plîns ale mamei și-i purta pică noră-sii, care era cauza lor.

Iar Elisabeth-Charlotte, după asemenea scene, ieșea afară frîgîndu-și un pulover pe mineci, se lega cu o basma pe cap și pornea să se plimbe ore întregi, peste cîmp, pe coastele dealului. N-o mai vedeam pînă seara. Mă uitam uneori afară: cîine cu iar-bă și tușuri scunde, stînci ieșite din pămînt, copaci care se scuturau nebuștine în vînt, cer senin dar albastru de praf, și fîiutul insuportabil al vîntului, și urulul de cascadă al Dunării tulburi jos în vale. Din cînd în cînd se auzeau explozii depărtate. (Odată într-o noapte, una atît de puternică de noi: mină magnetică? Depozit de munții? Nicl acum nu știu).

— Mama are dreptate: n-ar fi trebuit să ne căsătorim. Nu sint în stare să-mi întîrețin soția.

(În noaptea cînd îmi povestii, își lovea palmele și-i frîngea mîinile: „Din iubire pentru ea am spus asta! Mi-era rușine că nu pot să fiu independent, pentru ea, pentru ea, pentru că o iubeam! Era greu de înțeles! N-am vorbit limpede? De ce n-a înțeles? De ce n-a vrut să înțeleagă?”)

Elisabeth-Charlotte îi arunca o privire pe care el n-o pricepu, apoi merse înalt departe, călcînd cu greu prin spinărițele care-i agățau ciotapii de lînă și fusta; merse mai departe, cu capul plecat, țîndu-și puloverul pe umeri cu mîinile ei înguste și prelungi, atît de frumoase.

— N-avem unde să ne ducem, urmă Cristian. — Am fost creșcuți fără prieteni, n-avem reuă apropiate și nici părinții mei n-au prieteni la care ne-am putea duce. Nu vezi ce oameni izolați sint? N-am pe nimeni, pe nimeni, pe absolut nimeni. Unde să ne ducem? N-avem. Trebuie să răbdăm.

— Cîtă vreme? întrebă Elisabeth-Charlotte. El nu răspunse. Ce să răspundă? Nu depindea de el. Totuși, într-un tirziu, zise:

— O să-i treacă. S-avem răbdare.

— Nu, n-o să-i treacă, zise Elisabeth-Charlotte, dar o ralață de vînt care veni bubuind în sus pe valea Dunării îi luă vorbele.

— Ce-ai spus? strigă Cristian, asurzit. Elisabeth-Charlotte se sili să strige, fără putere:

— N-o să-i treacă niciodată!

Cristian nu spusese nimic. Știa și el că așa era: n-avea să-i treacă niciodată, decît dacă dispărea Elisabeth-Charlotte. Acuma după luni de zile de tortură, era clar.

(În noaptea cînd îmi povestii, spunea: „de ce n-am pornit pe jos, a-mîndoi, prosteste, să cerșim, să ceram de lucru, să facem orice, să furăm, decît să fi rămas acolo? De ce n-am cerut bani președintelui? Dar nu mi-ar fi dat: ar fi întreat-o pe ea și nu mi-ar fi dat. De ce nu l-am furat bani? Nu șliam unde și-i lîne, și degeaba, nici prin cînd nu mi-ar fi trecut să-i spun! Stăteam ca un animal și așteptam să se înduplece, deși știam că niciodată n-au să se înduplece. Stăteam la pascu, ca vita de lăiere; la izlazul pe care-l aocusam!”)

— Ce e de făcut? întrebă Elisabeth-Charlotte într-o clipă cînd vîntul slăbise, sau cînd intraseră ei în

noastră. Rămîne să-i dovedim contrariul. O să-i dovedim.

Și începu s-o sărute și s-o mîngîie. Elisabeth-Charlotte ofiă adînc, și se lăsa ca moartă. Iarși era rece.

— Ei, hai, acum îmi faci scene, zise el necăjit. — Nu te răzbuna și tu așa!

Ea se întoarse spre perete și spusese, cu nasul în perete:

— Iartă-mă. Nu vreau eu. Îți jur, nu e după mine. Îmi vine așa, o tristete, și nu mai sint bună de nimic.

Țiglele bătute de vînt făceau clenc, clenc, pe acoperiș, toată noaptea. Dacă ieșeam afară noaptea pentru vreo nevoie, ca să trec prin ruina părții din fața a casei unde erau și resturile camerei de baie, vedeam uneori la orizont spre nord-est fulgere joase: trăgea artileria.

În zilele ce au urmat, Elisabeth-Charlotte stătea mereu singură, sau chiar cînd era cu noi, tăcea. Se uita de pe terasă la Dunărea care viaa dedesubt. Mi-o aduc aminte, cum am văzut-o o dată atunci: subțire, înaltă, cu fusta fluturînd în vîntul care o lînea de picioarele subțiri. Se uita în vale, cu o mînă în sold și cu cealaltă țîndu-se de bărbie. Avea un aer absolut absorbit, parea să se gîndească la ceva cu o mare concentrare. Nici nu mă văzu. Trecu fără s-o tulbur. Nu mi se mai părea frumoasă. Era urîțită, decolorată, galbenă, ochii parcă nu-i mai erau albaștri cît gri. Nici pieplănată nu era.

Ziua, vînt, tăcere iritată, plîciseală îngrozitoare. Mama o privea cu o ironie crudă. Președintele, posomorît, n-o privea deloc. Îu făceam, trebuia să spun că simțeam cum mă timpesc în linceala aceea încordată, insuportabilă, care nu se mai isprăvea. Numai Elisabeth-Charlotte era mai calmă.

Puțin după aceea, tot noaptea, dar nu cu fierbințeala subită de dragoste de data trecută, cînd îl sărutea, îl sărutea pe Cristian și-i șopti:

— De ce nu mă alegi pe mine? Te implor, alege-mă pe mine.

Se dădu jos din pat și îngenunche lângă el:

— Te rog în genunchi, ai milă de mine. Hai să fugim. Nu mai pot. Nu mai pot. Nu mai pot.

El o ridică, o mîngîie: îi dorea inima, fizic. Mi-a spus mai tirziu: îi dorea în piept înaintur, în dreptul inimii.

— Ai răbdare, iubita mea, ai răbdare. O să treacă. Nu putem pleca. N-avem unde. N-avem cu ce, o să mă gîndesc. O să văd. Poate găsească o soluție.

(Cînd îmi povestii, gemea: „știa că n-am soluție! Știa că vorbesc în gol! Simțea pe glasul meu, că încerc s-o prostesc, s-o alin, ca pe-un copil. Știa că n-am ce face, că sint prizonier!”)

Nu mai pot, suflă Elisabeth-Charlotte. — Nu mai pot. E prea mult pentru mine. Ai milă de mine, ai milă.

El o mîngîie pe păr, o sărute, vorbindu-i incoherent, prostii de bună-seamă, n-avea altceva de spus, și o iubește, că ea e iubita lui în cele cîteva variante posibile. Apoi, fiindcă era tînar și sănătos și o iubea cu o pasiune fizică, mîngîierile auveră slîrșituri obișnuite. Dar ea era mai rece ca oricînd. Și, pe cînd o sărute, simți că obrazii ei sint uzi de lacrimi.

La slîrșit, Elisabeth-Charlotte se întoarse de la el, iar el, deși nemulțumit de răceala ei, adormi îndată, ca un om tînar și sănătos ce era, și dormi duș.

Dimineața mă trezi. Era galben, cu cerească vinețe sub ochi și cu o mîtură de nebulă.

— Ce e? Ce e? Bilbilii eu, amejit de somn.

— Unde e? N-ai văzut-o?

— Cine?

— Elisabeth-Charlotte. Nu e acasă. Am sărit din pat. El căuta prin lucrurile ei. Lipseau fusta, o bluză, niște pantofli. Ieși fără un cuvînt și o luă pe de la el, cînd o văd, și am zăcut strigătoare, căci vîntul le bătea înspre noi. Mama era lingă mine. Ieșise din odaia ei.

— A plecat? întrebă ea.

— Așa s-ar părea.

— Unde a plecat, nebuna? Am auzit-o astăzi noapte. Dar credeam că se duce la baie. Pe urmă nu s-a mai întors. E demențată! Pe vremea asta!

Eu nu spusese nimic. Vîntul rece și uscat bătu toată ziua, cu spirii și semînte și frunze care zburau prin aer. Cristian se întoarse spre slîrșitul după-amiezii, plin de scajeți și de semînte de aceluia cu țepi, agățate de hainele lui ca de o blană de oaie nebună. Era alb la față, pierdut:

— A venit? Mă întrebă el de departe. Eu dădui din cap. El intră în casă, se duse la cămară și mincă, nu știu ce, cu spatele spre usă. Mama veni și ea, dar nu spusese nimic. Cristian plecă iar.

Îi așteptăm toată noaptea.

— E complet nebună. Pe vremea asta orzibilă, prin colțuri, ca o descreierată!

Cristian dormi, sau zăcu într-o stare de amorțeață, două zile și două nopți. Într-o dimineață, auzii glasuri străine, bărbătești, afară. Ieșii afară și văzui pe terasă cinci soldați în kaki. Boneta pe-o ureche, sinocul de păr galben pe frunte, ochii verzi sau cenușii, mantale de pînă de cort zvîrlite pe umăr, cizme moi, albe de praf, pistolul mîlraleră, tobă, atîrnat încoșător în chior de masiv, cu neapăsător pe umăr, și cămășa kaki, largă, strînsă în curea, și pantalonii largi cu turlă atîrnat ca la niște călăreți; ei erau, aosiseră. Limba slavă și lefele slave și una tucriurie și năsoasă și cu ochii de păcură, de armene sau caucazian, și steluțele roșii la bonete, și aerul ăsta, nu de soldați cu ceva de mașină în ei, ca nemții, ci de războinic, aerul romantic, pe care nu-l văzusem pînă atunci la nici un fel de nație: ei erau, complet necunoscuți, care intrau în viața noastră. Mă salutară, îmi vorbiră, dar nu ne înțelegeam: cereau de băut, le dădu mama apă. Președintele îi spiona pe fereastră. Se uitau la Dunăre, la deal; apoi plecară:

— Do svidania!

Jos, pe șosea, trecură în ziua aceea primele camioane verzi: destupaseră șoseaua.

Cristian dormi, cum am spus, două zile și două nopți. Mai tirziu, susținu că n-a dormit decît parte din timp, și că restul era un fel de vis treaz. Își aducea aminte de tot. În zilele următoare mă țînu de vorbă necontenit, povestindu-mi viața lui și a ei.

— De ce? De ce a trebuit să se isprăvească așa? Se întrebă el cu un aer stupid, uitîndu-se în gol cu gura deschisă. Și repeta: De ce? De ce? Cu ce am greșit? Ce trebuia să fac? Ce trebuia să nu fac?

Și deodată l se schimonosea gura, îl apuca nevoia de plîns și-i întorcea lafa de mine.

— Doamne, doamne.

Dar nu putea plînge.

— N-avem ce face, explica el. — Eram legat. Credeam că sint legat. Sincer, credeam că sint legat. Și nu-mi dădeam seama nici cît suferă ea.

Stătea, gîndindu-se cu ochii în gol, apoi mă întrebă:

— Crezi că mai trăiește?

— Eu dădeam din umeri și mă uitam într-altă parte. Ce să spun? Ce împoartă ce spun eu?

La slîrșit îmi spusese, cu un fel de zîmbet nenorocit, rușinat, josnic:

— N-am curaj să mă sinucid.

Mama se lerea de el, îi aștepta. Dar el n-avea să se mai întoarcă niciodată la ea. Îmi vorbi despre ea, tot la slîrșit:

— Dacă așa putea-o urî, așa urî-o. Dar nu pot. E mama mea. Însă îmi vine să fug de ea, cît o putea de departe, la antipoli, numai să n-o mai văd, să nu mă știu de ea, să nu mai am de-aface cu ea, nimic, nimic, nimic!

Îi cerea iarși bani președintelui și plecă, numai cu hainele de pe el, și fără să-și ia rămas bun decît de la mine. Îi vedeam că se pune pardisul și șalul. Nu spusese nimic.

— Plec, zise el. — Nu mai pot sta.

— Plec. O să-ți scriu unde sint, ca să-mi comunici dacă alți ceva.

— Și plecă, repede, printre copaci. Nu așteptai să-l văd dispărînd și mă întorsesi în casă. Mama mă chemă:

— Unde e Cristian?

— A plecat.

Ea mă privi, apoi se uită la perete și zise cu o minie amară și împietrită:

— Niciodată nu m-a iubit copilul ăsta. Și nici nu i în stare să iubească. Pe nimeni nu. Ea n-a iubit-o.

Iar noaptea plîns cu hotete, iarși, după ce, de cîteva nopți se potolise. De data asta președintele o veghe toată noaptea, țînd-o de mină, mîngîind-o, alînd-o.

Eu eram singur, și constalam că regretul faptului împlinit e mai dureros decît regretul de a nu-l fi împlinit. Mă gîndeam că ai fi fost mai bine să fi procedat altfel. Așa ca lucrurile să se fi petrecut altfel. Dar, pentru asta ar fi trebuit să fi fost eu și ei toți alți oameni, să nu mi suferit de acea lăcomie de a posedea, de a avea, de a fi stăpîni, de a fi proprietari, peste ființe și peste obiecte, peste ființe și peste obiecte. Chiar și în iubire. Chiar și între frați. Chiar și între părinți și copii. Eu. Al meu, mie. Numai eu. Numai mie. Al meu și numai al meu.

Auza o scriu acum, după aproape douăzeci de ani, cînd am citit și am pus la țîmă maxima lui Lao Tze, sau Lao Tzi:

Cerul durează, pămîntul fîntnează. Cerul e tăina duratăi lor. Nu trăiesc pentru sine însuși.

Dar atunci, eram numai într-o stare de toropeală a minții și de iritație. Nu-mi părea bine că exist. Morocănos și plin de ură, voiam să plec, să nu mai văd locul acela pe care-l detestam. A fost ușor:

— Mamă, ce părere ai, să mă duc să-l caut pe Cristian?

— Da, și la Du-te! Du-te imediat. Spune-i să se întoarcă. Spune-i că poate nu mă mai găsești în viață.

— Și nici pe tală-său. Spune-i să aibă milă de noi! Știi cum să-l găsești? Știi unde s-a dus?

— Mă descurc eu.

Nici nu mă mă gîndeam. Puțin îmi păsa de Cristian. Mi-era oroare de Cristian, așa cum mi-e acum oroare de mine. Dar a mers totul perfect: președintele mi-a dat bani de drum, cît a putut de mult și adresa prietenilor la care fusese refugiat Valentină în vremea bombardamentelor.

Am coborîi în șosea și am făcut semn unui camion. Soferul, un ostas sovietic, bălan, care n-avea poate nici optisprezece ani, a oprit, m-am urcat, și a pornit mai departe. Ședeam între lăzi și canistre goale. M-am urtat la dealurile care mi s-au părut mici, meschine, la Dunărea care mi s-a părut pustie și indiferentă de parcă nu s-ar fi înecat niciodată nimeni în ea. După un cot al șoselei, totul dispănu. Gata, cu adolescența, cu copilăria, cu familia. Gala, gala, gala! Dar nu gata cu mine însuși și cu ce făceam. Și nu gata cu ce făceam pe care o înțepeam, și care e cea mai agitată a vieții mele de pînă acum, așa cum se va vedea, cînd voi ajunge să istorisesc întîlnirea mea cu Sebastian, Intors în țară cu oțet de panduri (scăpase viu la Stalingrad) și apoi deveni comunist și în slîrșit întîlnirea mea cu Cristian, pe mealegruile politice. Dar fără îndoaia cea mai surprinzătoare întorsătură a fost aceea care a făcut din mine un om politic, spectator și chiar actor al unor evenimente însemnate, cu un succes cu totul deosebit de al fratilor mei — a căror existență de atunci încotări, îi parantezăz fie us, n-a fost de altfel întru nimic mai puțin surprinzătoare decît a mea, așa cum va reeși, cred, din continuarea acestor Memorii.

— Mama are dreptate: n-ar fi trebuit să ne căsătorim. Nu sint în stare să-mi întîrețin soția.

(În noaptea cînd îmi povestii, își lovea palmele și-i frîngea mîinile: „Din iubire pentru ea am spus asta! Mi-era rușine că nu pot să fiu independent, pentru ea, pentru ea, pentru că o iubeam! Era greu de înțeles! N-am vorbit limpede? De ce n-a înțeles? De ce n-a vrut să înțeleagă?”)

Elisabeth-Charlotte îi arunca o privire pe care el n-o pricepu, apoi merse înalt departe, călcînd cu greu prin spinărițele care-i agățau ciotapii de lînă și fusta; merse mai departe, cu capul plecat, țîndu-și puloverul pe umeri cu mîinile ei înguste și prelungi, atît de frumoase.

— N-avem unde să ne ducem, urmă Cristian. — Am fost creșcuți fără prieteni, n-avem reuă apropiate și nici părinții mei n-au prieteni la care ne-am putea duce. Nu vezi ce oameni izolați sint? N-am pe nimeni, pe nimeni, pe absolut nimeni. Unde să ne ducem? N-avem. Trebuie să răbdăm.

— Cîtă vreme? întrebă Elisabeth-Charlotte. El nu răspunse. Ce să răspundă? Nu depindea de el. Totuși, într-un tirziu, zise:

— O să-i treacă. S-avem răbdare.

— Nu, n-o să-i treacă, zise Elisabeth-Charlotte, dar o ralață de vînt care veni bubuind în sus pe valea Dunării îi luă vorbele.

— Ce-ai spus? strigă Cristian, asurzit. Elisabeth-Charlotte se sili să strige, fără putere:

— N-o să-i treacă niciodată!

Cristian nu spusese nimic. Știa și el că așa era: n-avea să-i treacă niciodată, decît dacă dispărea Elisabeth-Charlotte. Acuma după luni de zile de tortură, era clar.

(În noaptea cînd îmi povestii, spunea: „de ce n-am pornit pe jos, a-mîndoi, prosteste, să cerșim, să ceram de lucru, să facem orice, să furăm, decît să fi rămas acolo? De ce n-am cerut bani președintelui? Dar nu mi-ar fi dat: ar fi întreat-o pe ea și nu mi-ar fi dat. De ce nu l-am furat bani? Nu șliam unde și-i lîne, și degeaba, nici prin cînd nu mi-ar fi trecut să-i spun! Stăteam ca un animal și așteptam să se înduplece, deși știam că niciodată n-au să se înduplece. Stăteam la pascu, ca vita de lăiere; la izlazul pe care-l aocusam!”)

— Ce e de făcut? întrebă Elisabeth-Charlotte într-o clipă cînd vîntul slăbise, sau cînd intraseră ei în

OBSERVAȚII A SUPRA METRICII EMINESCIENE

Este pentru noi toți un fel de axioză, neîntrecută muzicalitate a poeziei i Eminescu. Nimeni ca autorul *Lucerului* n-a știut să instrumenteze aronicele limbii noastre, fie în ritmul pur, spre a-și da inflexiuni noi, și în toate speciile lirice ale romanului, cum este lied-ul (*Somnorose isărele, Peste vășuri, Și dacă...* etc.), în chiar romanța elegiacă (*Pe lângă oțel, Pe aceeași ulicioară, Dorința, C.*), așa fel ca să descurajeze pe zeii compozitori ocazionali, fără voia r expuși trivialității celei mai suave crenșurii poetice a iubirii. Cu toate acestea, versul eminescian nu suferă alicare scumpă parnasienilor, de npeabilitate. Poetul a rvinut desigur i perfecțiune, dar nu cu orice preț, ir adeseori, în tumultul gândirii sau simțirii, ritmul inițial, iambic sau onic, este sacrificat expresivității. Dacă cu bruscarea metrică, n-a fost atată nici gramatică elementară, o-zionând multora dintre contemporanii marelui poet furii pe cât de sacre e de autorizate în momentul lor, pe t de rizibile astăzi. Să fim însă bine leși: Eminescu nu cultivă licența e dragul ei sau de acela al scandalu- lui, ci se folosea de ea numai atunci nd nu reușea să învingă dificultatea cazuală iar atunci când reușea a o soluție îndrăzneală, o făcea nuai pentru a-și exprima gândul cit nai adecvat.

Autorul ediției monumentale, acad. Peressicus, cum spunem în recenta tare de seamă despre noua ediție

populară a *Poeziilor*, în „Biblioteca pentru toți”, încearcă să rezolve unele din dificultățile de lectură, prin intervenția unor semne diacritice, cum sint accentul și trema: cel dintâi, pentru a păstra versului caracterul său inițial, iambic sau trohaic, celălalt, pentru a desface diftongul și a obține două silabe în locul uneia singure. Mai rarori, în această ediție decît în cea monumentală, înțelînim trema. Iată un exemplu din *Memento mori*: „Iar o vale nesfîrșită ca pustiele Saharei, / Cu de flori straturi înalte cu oaze zimbătoare...” (pag. 229), — spre a se citi: o-a-ze, în loc de oa-ze, lectura curentă. Peressicus are desigur dreptate, dar operativitatea semnului diacritic ar fi fost înlesnita de o scriitură notă a editorului. Ea lipsește și cititorul poate fi nedumerit asupra valorii semnului. În ediția monumentală, trema era folosită și cînd era vorba de despărțirea diftongului în (trîia) trisilabic: vi-a-fă); pe de altă parte, cînd, invers, lectura corectă cerea diftongarea lui i cu a, despărțite silabic în cuvînt ca la *diamantînă*, spre a se citișgia o silabă, *dîa-man-tî-nă*, atunci intervine anacronismul i scurt. Din ferice, editorul a renunțat la acest semn avertizator, lăsîndu-l pe cititor să se descurce singur.

Rămîne accentul grav, de care Peressicus uezază pe o scară foarte largă, am spune sistematic, încercînd să nu-i scape nici o derogare de la ritmul corect al poemei. Este aceasta posibil? Dacă răspunsul ar fi afir-

mativ, metoda ar putea fi aplaudată. Se poate, fără a brusca prea mult accentul firesc, se poate citi *căpola* în loc de *cuapola*, sau *omătul*, dacă în acest fel salvăm, în *Memento mori*, conceput trohaic, ritmul respectiv: „A lui *capola* bolțită e cu-argint înconjurată” (pag. 230). „Și de vînt scutură grele *omătul* trandafirului” (pag. 231). Perfect! Chestiunea devine însă mai grea cînd metrul poetic nu mai îngăduie mutarea accentului. Alegem un exemplu probant din *Împărat și proletar*, poemă iambică. Iată că într-o singură strofă, din cele cinci versuri numai două pornesc iambic, pe cînd celelalte trei încep dacilic:

„Parisul arde-n valuri, furtuna-n el se scaldă,
Turnuri ca faele negre trăsesc
în aerul în vînt —
Prin limbile de flăcări, ce-n valuri se frămînt,
Răcnete, vuiet de-arme pătrund
marea cea caldă,
Eul e un cadavru — Paris al lui mormînt.”

Editorul n-a încercat intervenția vreunui semn diacritic și a făcut bine, pentru că orice încercare ar fi fost zadarnică. Accentul nu mai poate fi deplasat după voia noastră. Versul acuză o triplă licență dacilică în strofă. La fel în strofa celebră, care începe cu: *Sfărmași statuia goală a Venelei antice*, unde versurile 2 și 3 încep cu cite un dacilic: „*Ardeți a-tele pinze*” și „*Le sărăcesc în satul*”, dar unde versul 4 are primul emistih cu totul aritmic, ca să nu spunem prozaic: „A perfecției umane!”

Am spus că editorul încearcă foloșirea sistematică a accentului grav, pentru îndrumarea metrică a cititorului neavizat. Este o vigență de Argus, dar cu scăpări explicabile, omește verbid. Astfel în poema incriminată în articolul nostru trecut: *O, adevăr sublim...* (fragment), lipsește accentul grav la versurile iambice de acest fel:

„Cu sisteme înalte, puneți-l în sălțar...
O, dăngăniți pe gânduri voi muzici,
„*Pictori*, eternitatea v-așteaptă co-cunună...”

Și fi ezitat editorul de a recomanda lecțiunile iambic corecte: *sculptor și pictori*? Nu cred. Peressicus a notat de cite ori trebuie înțid în loc de *timid*, și derogarea nu ni se pare mai gravă în exemplele date. Eminescu și-a exprimat în sonetul *lambul* din postumele sale, preferința pentru iamb: „Dar versul cel mai plin, mai blînd și pudic,
Puternic iar — de-o vrea — e pururi iambul.”

În primele versuri își mărlurisește năzuința către perfecția metrică: „De mult mă lupt cînd în vers măsură, / Ce plină e ca foama mierc-a în laguri, / Ca s-o asțera frumos în lungi șiraguri, / Ce fără piedici trec sunînd cezură.” Acest ideal formal nu l-a realizat totdeauna. Cine i-ar putea reproșa? Decît o searbătădă regularitate metrică, a versului bătut la metronom, ca în poeziile epice ale lui Belinteanu, este mai ună experiență eminesciană nedesăvîrșită, cu accidente ritmice

La Casa Scriitorilor

Sîmbătă 13 februarie a.c. orele 17 va avea loc, la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”, ședința de lucru a cenealiului literar „Nicolae Labiș”.
Vor citi: Al. Andrișoiu — poezii și Adrian Cernescu — proză.
Manuscrisele pot fi consultate la Casa Scriitorilor (Biblioteca) cu începere de joi 11 februarie.
Intrarea numai pe bază de invitații.

care intrerup neîntrecutele lui orchestri și simfonizări.

Accentul grav îl socotim un semn diacritic greu practicabil, acolo unde urmează să fie pus pe o vocală odliuzivă ca i, deși dicționarele nu se dau în lături de la etajarea accentelor suprapuse. Așa s-ar cere, bunăoară, în versul: „Zeii urlă — stînci se clatin, norii-nșiși se distramă” (pag. 237). Versul este trohaic, Peressicus, renunțînd judicios la u scurt, lasă în strolia următoare nerezolvată „problema” rostirii monosilabice a lui Zeus, în versul: „Zeus de nori adunător urcă bolta maistoașă!” Cu atît mai bine! Chestiunea este și rîmîne insolubilă, alară dacă n-ai reînvia pe u scurt și în acela și la alte scene din vechea recuzită lexicografică. Cea mai practicabilă este *panclul* subpus, pentru accentul tonic. Dar mai frumos este textul curat, fără nici un fel de semn diacritic! Cititorul eminescian împătimit va învinge singur toate dificultățile metriche.

Șerban CIOCULESCU



GHEORGHE SPIRIDON

„Betonisti” (Bicaz)

DISCUȚIE CU PRIVIRE LA STUDIUL

LITERATURII ROMÎNE ÎN ȘCOALA

„Biblioteca școlarului”

limbilor (pag. 68) și consideră suficientă o formulă generală și comodă. („La temelia contribuției sale — a lui A.R. — în problemele limbii stau conceptele lui democratice, materialiste” (pag. 25). Contradicțiile însă continuă să se mențină în text și să ceară lămuririle de rigoare.

O anume subapreciere a analizei estetice (evidentă în prefața mai sus citată, ea și în aceea despre Slavici), tînde să umbrască lutura cea mai prețioasă a colecției. Limitarea numărului de pagini de către editură nu oșine întotdeauna rezultatele sintetice dorite. Problemele contradictorii, ca cele menționate, nu pot fi expediate în două

fraze. De aceea, sintem de părere că atenția redacției (și, bineînțeles, a colaboratorilor) trebuie concentrată asupra unei interpretări literare cit mai explicite și mai argumentate, spre a nu mai de naștere la confuzii și la prezentrări sumare. Editura Tineretului ne-a dat și suficiente dovezi pozitive, publicînd la o bună parte din volumele apărute, așa cum spunem, prefețe utile, corect-punătoare. Perfecționarea colecției destinată școlilor are o bază temeinică și aceasta îi garantează continua ei dezvoltare ascendență.

AI. SÂNDULESCU

Romantică

Răspunderea în fața acestei drepte lumi de scîpărări și patos, de-naintare dură, aș vrea s-o simți întreagă și s-o primești acum, cutremurat și sobru, ca pe-o învestitură.

E-un joc de-a întîmplarea, care s-a terminat: copilăria-ți dusă, regrete nu mai naște. Destul vreme frunza și glasul-au tremurat. Reticolă-i candoarea, cînd omul și-o cunoaște.

Și dac-un drum în viață, doar unul, ți-ai ales, și ți-ai ales, și-i sigur că duce spre-nălfime, nedemna îndoială, cea fără de-nfele, și slaba reticență, iau numele de crime.

În lături, jongleria de sensuri cenușii! De-or fi, nedumerirea, mîhnirea trecătoare, n-or căuta penumbra fațelii dușii, ci, cu sinceritate, în oameni, dezlegare.

Un romantism în haine de lucru, mai profund, vreau gesturile tale și mintea, să le-anime: mișcări deschise care iubirea n-o ascund, și doar de enigme și-ncolăciri și schime.

Și făr în bucurie redevenit copil, să te avîrși frenetic în dasta feerie, cînd plin de soare drumul dansează juvenil, cînd ziua suplă-i numai o minge aurie.

O d ă

Să mergi fără teamă, așa cum merg oamenii, drept, în praful zburlit adunînd adierile calme și paf și semînte de floare și aerul mării, sărat; să mergi, și furtuna în brațe s-o stringi, bărbătește, de risul ei pur și sălbatec să-ți tremure sufletul... Și beat de minunea sărutului, tînr să treci, cu brațul puternic chemîndu-ți prietenii buni; alături, în aerul liber și plin de vibrații, prin noul oraș, cu copii și puține muzee, pe lîngă cascade ce-și spuneghe coamele cailor albi, cîzînd pe turbine, de voi construite; să treceti spre zări, prin tuneluri ca tuburi de orgă sunînd, prin norii de flori ai livezilor fără de vîrstă, prin norii de albe scinteii ai oțelului pașnic, prin norii cimentului, lin aplecîți către voi, să treceti, domol scuturîndu-vă haina, pușin oboșiți... Să mergi fără teamă, să mergi liniștit și stăpîn, simfînd cum emoția pune pe toate un abur albastru... E-un mers mai frumos decît zborul și mult mai real. Pe libere drumuri să treci, cu tovarășii tăi, dimineața...

Florin MUGUR



URDAREANU ELENA

„Brigada lui Dimitrie”



CORNELIU MEDREA

„Ovidius”

BIBLIOGRAFIE

(Urmare din pag. 1)

torie literară ale trecutului nu erau decît enumerări de izvoare; și descrieri ale acestora, împrejurarea se explică prin lipsa investigației bibliografice anterioare. Factologia este, pînă la un punct, un efect al lipsurilor științifice bibliografice. Dimpotrivă, progresele temeinice ale acestuia permit filologului concentrarea asupra unor probleme mai înalte și asupra aspectelor esențiale, cum sint înțelegerea textelor ca fapte de reflectare a realității sociale, ca momente în dezvoltarea limbii și a artei literare.

Iată motivele pentru care știința noastră filologică a simțit de mult nevoia unei bibliografii complete a literaturii romine. Lucrările în această direcție au fost pornite încă de la sîrșitul veacului trecut, cînd I. Bînu și Nerau Hodos încep publicarea unei bibliografii a literaturii rominești vechi (continuată apoi de Dan Simonescu).

I se datorește tot lui I. Bînu, de la a cărui moarte se împlinesc la 13 februarie douăzeci și cinci de ani, organizarea Bibliotecii Academiei romine în formele ei moderne, adică nu numai ca un depozit de imprimate puse la dispoziția cititorilor, dar și ca un institut științific chemat să ofere cercetătorilor în diferitele domenii ale culturii naționale instrumentele necesare primelor nevoi ale lucrărilor lor. În serviciile Bibliotecii Academiei au luat naștere lucrările lui Al. Saadî Ionescu asupra bibliografiei periodicelelor rominești în epoca 1830—1907, ale lui I. Bînu asupra creșterii colecțiilor în Biblioteca Academiei, catalogul lui I. Bînu, R. Caracș și G. Nicolaeș cuprînzînd descrierea unei părți din manuscrisele rominești, catalogul manuscriselor grecești din colecțiile Bibliotecii, datorat lui C. Litac (continuat de N. Cumariano). Utilitatea acestor lucrări s-a dovedit din plin, cîci se poate spune, fără nici o exagerare, că toate lucrările mai noi de filologie, istorie și istorie literară au pornit de la investigațiile bibliografice amintite și că, în lipsa acestora din urmă, știința noastră istorică și filologică ar fi avut o dezvoltare mai slabă, cu rezultate incomplete sau mai puțin exacte. Fiîndcă cercetările, despre care sint vorbit s-au oprit la

momente mai mult sau mai puțin îndepărtate ale trecutului, Secția de bibliografie a Bibliotecii Academiei R.P.R. le continuă, și nu este zi în care bogatul ei fișier să nu stea la dispoziția numeroșilor oameni de știință romini sau străini care se interesează de una din problemele culturii rominești. În afară de continuarea vechilor lucrări, Biblioteca Academiei R.P.R., care și-a creat între timp o secție de documentare, a întreprins diferite altele, precum publicarea Studiilor și cercetărilor de bibliologie, menită să elaboreze noile principii în domeniul disciplinelor cărții, să aducă informații pentru specialiștii acestora și să valorifice științificește importantele fonduri de cărți, periodice, manuscrise, documente și arhive, stampe și alte materiale figurative, monede și medalii, alătore toate în

INSEMNĂRI

colecțiile Bibliotecii; apoi seria de bio-bibliografii, prin care se urmărește popularizarea figurilor de seamă din trecutul științific rominești, apoi cercetările bibliografice de literatură comparată, din rîndul cărora au ajuns la lăza predării lor pentru tipar Petofi, Gogol, Cehov, Schiller în literatura romină, Ecurii iberice și hispano-americane în literatura romină, apoi Catalogele colective, cu un rol atît de însemnat în ușurarea muncii cercetătorilor care, alfel, trebuiau să urmărească singuri găsirea unui izvor de informație în sutele de biblioteci științifice ale țării, apoi diferite ghiduri documentare în fine numeroase publicații asupra intrărilor operate în Biblioteca Academiei, prin care sint înlocuite vechile Creșteri ale colecțiilor ale lui I. Bînu. Funcționari ai Bibliotecii și cercetători, în strîns contact cu activitatea ei, au dat la rîndul lor lucrări descriptive migdaloase ca, de pildă, acele despre manuscrisele slave, vechii copisti de manuscrise, traduceri rominești din literatura rusă și sovietică și contribuțiile critice în legătură cu acestea, corespundența unor scriitorilor însemnați, cu V. Alexandri

Tudor VIANU

Cum am realizat filmul „SECRETUL CIFRULUI“

1. Caracterul specific al filmului de aventuri

Rolul educativ

ANDRIANA FIANU: Cîntorii „Gazetei literare“ ar dori să cunoască unele aspecte ale muncii d-voastră pentru realizarea noului film „Secretul cifrului“. Vă rugăm deci, să ne împărtășiți cîte ceva din experiența dobîndită cu prilejul creării acestui film.

DUMITRU SOLOMON: Deoarece specificul filmului de aventuri presupune anumite particularități în tratarea cinematografică a conținutului artistic, îi rugăm pe cineștiți care au realizat „Secretul cifrului“ să se refere la caracteristicile genului pe care l-au abordat. Cred de asemenea că ar fi interesant de discutat problema cadrului istoric determinat al filmului de aventuri de tip realist-socialist, cadrul care, în cazul de față, îl constituie războiul împotriva hitlerismului. Circumscrierea istorică precisă a acțiunii în „Secretul cifrului“ ridică, mi se pare, o sumă de probleme speciale, legate de necesitatea respectării veridicității istorice, de documentație, „culoare locală“, atmosferă etc. Totodată se întînesc răspunderile privind rolul educativ ce revine filmului, al cărui eroi pozitivi trebuie să fie exemple de patriotism, curaj, forță morală, fermitate, inteligență și perspicacitate.

LUCIAN BRATU: Filmul de aventuri umele un gol resimțit în ultima vreme în cinematografia noastră, dar nu trebuie considerată apariția acestui film ca un fenomen izolat de realizările cinematografice anterioare, ci ca o nouă etapă în dezvoltarea genului. Despre filmul de aventuri de multe ori se vorbește cu oarecare stînjeneală. Ideea că el ar aparține unei specii minore este, după părerea mea, neîntemeiată. Țin să arăt că în intenția noastră a fost să realizăm un film bazat nu numai pe elementul spectaculos, neprevăzut, cu care operează genul, ci și creăm un film patriotice. Cît privește rolul educativ al filmului, el poate fi desprins, cred, din realizarea a două personaje: Ulea și Barbu. Socotesc că este meritul fiinarului nostru scenarist Dumitru Carabă, de a fi găsit formula unui Barbu care, deși suspectat ca spion aproape două treimi din film, se dovedește un om integru, un adevărat erou, trezind dragoste și admirație față de frumusețea actului lui de vitejie.

Mi se pare util de discutat, în legătură cu specificul genului, problema caracterelor. Caracterul din filmul de aventuri se dezvoltă sau nu? Cred că este vorba aici de caractere care sînt prezente mai puțin în dezvoltare, dar care „se deschid“ în anumite împrejurări neprevăzute. Dar aceste împrejurări neprevăzute trebuie să fie neapărat împrejurări de viață. Și aici mi se refer la o altă problemă pe care ați ridicat-o, aceea a fundalului istoric. Consider în acest sens justă observația care mi s-a făcut cu prilejul prezentării filmului la Moscova, ca lucrare de diplomă și anume: prima parte se desfășoară pe un fundal mai concret care dă filmului o mai mare putere de înfățișare a vieții, pe cînd, cu toată spectaculozitatea sa, desfășurarea acțiunii din partea a doua, păstrează un iz... n-am să-i spun romantic, dar cu unele nuanțe de romantism, fiind de pitoresc, neprevăzut, mister etc.

DUMITRU CARABĂ: Cel care am realizat filmul ne-am gândit să o lucrare de acest gen poate să prezinte oarece aspecte de caracterizări veridice. Din acest punct de vedere, într-o oarecare măsură, am

2. Realizarea filmului. Colaborarea

dintre scenariști, regizor, operator și actori

ANDRIANA FIANU: Cum ați realizat scenele de masă ale filmului, cum ați selectat momentele în care personajele principale acționează într-un cadru colectiv? Și cum ați colaborat pentru crearea portretelor psihologice?

CONSTANTIN CIUBOTARU: Noi am fost foarte conștienți de faptul că filmul nu poate avea valoare dacă acțiunea lui nu se va desfășura pe fundalul aceluiași moment istoric important: războiul împotriva coteșitorilor hitleristi. Selecția personajelor principale trebuie făcută cu multă atenție, pentru ca de o parte să nu ne rupem de fundal și pe de altă parte să ne întîmăm cît mai bine în acțiunea istorică amplă. În acestor direcție, colaborarea mea cu regizorul și scenaristul a fost foarte fructuoasă înainte de filmare, am discutat fiecare etapă în parte și felul cum vom selecționa personajele în acțiune. În partea a doua a filmului, care se desfășoară în castel, am separat intenționat acțiunea grupului condus de Ulea de acțiunea frontalului, pentru că, altfel, tensiunea pe care am căutat să o redăm s-ar fi diluat în mare măsură dacă am fi încercat să distragem atenția spectatorilor, cu diferite scene de război. De aceea, ne-am îndreptat aparatul asupra personajelor principale, am lăsat portretul lui Ulea, al lui Tălimbu, al lui Dorobăț, al căpitanului Dumitriu. Am insistat pe linia portretelor.

EMANOIL PETRUȚ: Cred că operatorul a urmărit foarte bine scenariul, portretizarea personajelor. În ce privește tratarea lui Ulea, trebuie să recunosc că realizarea personajului se doarește în mare parte operatorului.

CONSTANTIN CIUBOTARU: Ca să contravin într-o măsură celor spuse de tovarășul Petruț, vreau să arăt că uneori am greșit, provocînd nelămuriri spectatorului. Mă refer la felul cum l-am tratat pe Herr Otto. Greșeala constă în faptul că l-am arătat mai înainte în mai multe acțiuni.

LUCIAN BRATU: Noi am încercat să găsim posibilitățile ca acest personaj să nu fie un *deus ex ma-*

torii, care — ca actori de teatru — sînt obișnuiți să vorbească la un anumit ton, să folosească o gesticulație scenică. Aș dori să ne spună to. Bratu cum a reușit să ajungă la acea economie de gesticulație, de exprimare sobră a trăirilor interioare, realizată numai prin mimică, prin expresia ochilor etc. Cum ați realizat acest lucru, dat fiind că actorii vin de la diferite teatre, cu diverse stiluri de joc?

LUCIAN BRATU: Voi răspunde, fiind în discuție un singur caz. Am încercat, în acest film, să urmăresc o idee anumită: inteligența omenescă în slujba luptei împotriva fascismului. Fără îndoială că patriotismul și eroismul luptătorilor noștri de pe frontul antihitlerist a fost general. Dar este vorba aici de un erou puțin deosebit de ceilalți luptători, un erou care a luptat cu puterea gîndirii. Am găsit în Emanoil Petruț un actor care a înțeles această idee. Și înțelegînd împreună acest lucru, am ajuns la următoarea concluzie: unica modalitate de joc în rolul lui Ulea este simplitatea, în același timp proprie operei cinematografice.

GEO MAICAN: Colaborarea noastră, a actorilor cu regizorul, a fost folositoare. Deși sînt primul meu film, regizorul Lucian Bratu și cu mine am căzut de acord, încă de la început, asupra concepției personajului. Pentru însușirea rolului, am avut foarte puțin timp. De cele mai multe ori, în munca noastră zilnică, la film, ni

DUMITRU CARABĂ: Da, la atmosfera frontalului.

ALICE MANOIU: Credeți că al-

mosfera frontalului este suficient sugerată la început?

Vreau să spun că sînt momente în care frontalul nu apare de loc.

LUCIAN BRATU: Dificultatea constă în faptul că trebuia să creăm un fundal de acțiune în care să se simtă și sufletul războiului, dar în același timp și sufletul războiului, dar în același timp și sufletul războiului. Nu știu dacă am reușit mai bine, operînd onomatopice, numai cu explozii

GEO MAICAN: În legătură cu rolul educativ al filmului de aventuri, așa vrea să sublinieze că acest gen este foarte necesar în educația politică și patriotică a militanților.

DUMITRU SOLOMON: Rolul educativ al acestui film nu se rezumă, cred, la aspectul educației patriotice, aspect de altfel de primă importanță, terului în sensul fermității, al inteligenței, al perspicacității, al curajului. Filmul răspunde într-o măsură acestor cerințe.

ANDRIANA FIANU: Am vrea să-l întrebăm pe tovarășul Sergiu Sarchizov cum a conceput muzica acestui film și cum a colaborat cu echipa care a realizat filmul.

SERGIU SARCHIZOV: În ce privește muzica filmului, am fost foarte fericiți să constat, încă din primul rînd, o identitate de păreri cu regizorul, într-un punct foarte important acela de a depăși iluzivitatea propriei zis care, într-un film de aventuri, este o tentație foarte puternică. Nu m-am rezumat la a sublinia o încăierare, o schimbare neprevăzută, diverse onomatopice, etc. Din capul oului însă am înțeles și am fost ajutat să înțeleg și mai deplin, că de fapt adevărata, ca să mă exprim așa, melodie a filmului, este melodia patriotismului, încrederea în victoria finală, capacitatea de a trece peste orice piedică. Am încercat să mă apropiu de psihologia eroilor principali, am utilizat, pe cît mi-a fost posibil, tehnica leit-motivelor. Fiecare personaj principal este caracterizat, dacă nu printr-o temă a lui, măcar printr-un climat orchestral.

ANDRIANA FIANU: Aș vrea să-l mai rog pe tov. Lucian Bratu să ne vorbească despre lucrul său cu ac-



Scenă din opera „Cavaleria Rusticana“ de Mascagni, la Teatrul de Operă și Balet.

„CAVALERIA RUSTICANĂ“ ȘI „PAIAȚE“

Print-o semnificativă coincidență, cronicile contraților noștri la noul spectacol al Teatrului de Operă și Balet tradițional cuplaj „Cavaleria Rusticana“ — „Paiațe“, încep cu lungi considerații asupra regiei. Și dacă preponderența aceasta indică de la sine un raport nesădătos în spectacol, între efectul vizual și cel sonor, nu e mai puțin adevărat că montajul celor două opere prezintă un contrast puternic și oferă materie bogată discuției.

Munca extrem de grea a regizorului constă — în cazul „Cavaleriei Rusticane“ și al „Paiațelor“ — din a estompa elementele exterioare, naturaliste, pentru a căuta semnificația umană, din a acoperi cu un văl discret tot ce este desuet, pentru a se apropia de o concepție mai modernă, mai simplă și mai expresivă. Este ceea ce a făcut Jean Ruzescu în „Paiațe“ și nu a făcut Hero Lupescu în „Cavaleria Rusticana“. Sînt două montări cu caracter profund diferit, trădînd două concepții asupra rolului regizorului. Într-unul din spectacole, directorul de scenă pare absent: trăiește numai personajele, și masa corală într-un joc de scenă firesc dar nu naturalist (se merge cu virtuozitate pe această muncă ascuțită de cuțit), în dauna jocului de scenă convingător, veridic. Montarea lui Hero Lupescu este de un personalism excesiv și conține stîngăci superdotați. Ce aduce regizorul în această operă este căreți dute sînt elemente? Proiectele (noi în goana, și umbra unui clopot, aceasta pe un pasaj orchestral în care pe parcursul citorua măsură răsund clopotele); două eclipse de soare (una parțială pe intermezzo, alta totală în finalul), o pantomimă absurdă impusă interpretului Santuzzei, un joc de scenă exterior, brutal în mai multe momente ale operei, o tratare pur decorativă a masei corale, uneori în stilul finalurilor dulci de rebită (primul cor). Hero Lupescu are obsesia inovației, față de montarea tradițională a „Cavaleriei“. Siciliana se cînta din culise, el îl ducea pe tenor la rampă; intermezzo se cînta cu cortina coborîtă, el lăsa scena deschisă, cu o Santuzza care își mimează stîngăci disperarea; în final masa comentează uciderea lui Turiddu; el îl reduce pe Alfio în scenă, mergînd de-a-ndatelea, cu spatele spre public, aplicat și cu pumnii în cap, copleșit probabil de poavăa crimei. Nu ultimul că o operă de un pur orisăm este foarte periculoasă pentru regizor și realizarea unei montări capabile de a-l capta pe spectator, extrem de dificilă. Dar în niciun caz nu poate fi scuizată exagerarea defectelor operei, a tot ce este vestust în acest gen și constituie de decenți materia primă a umoristilor. Tîndu-mă către un spectacol de operă realist, „Cavaleria Rusticana“ este o dramă pasională banală, petrecută într-un sat sicilian. Ce este deci Lolă? O femeie frumoasă și cochetă, care l-a atras pe nestatornicul Turiddu, dar în orice caz o fărâncă. De ce apare actul intr-un costum ridicul, cu o rochie „proudoare“ și cu fatala gurașă joasă în păr? Cam așa cred că arată

Grija pentru tinerii actori

Se împlinește două luni de la Concursul tinerilor actori, care aduce totdeauna o rodnică frămîntare în lumea noastră teatrală.

Apariția de noi și proaspete valori pe scenele noastre teatrale este doborî și întîmînă cu bucurie. Primii pași ai unor lucruri înțeleși trebuie nu numai încurajați și ocrotiți, dar și îndrumați cu deosebită grijă.

Unul din marii noștri actori de pe vremuri avea o poziție foarte clară în problema promovării tinerilor care „băteau la poarta Italiei române“. Cînd vreau copleșit-l de breastă și de generație în pomenea de un tînar „care pronia“, care se ridică, marele actor spunea:

— Se ridică? Și tu-l lași? Talei craca, nu li prost.

Statul acesta, formulat atît de plastic, dezvăluia o mentalitate care nu aparținea numai celui ce avea cinismul s-o mărturisesc. Era o mentalitate la mod în teatrul burghez.

La asta mă gîndeam privind pe artiștii poporului, Aura Huzescu, pe scena, inconjurată de pui de actori ce se prezentau la concursul republican al tinerilor din toate teatrele.

De la „laie-i craca“, pînă la gestul de azi al Aurei Huzescu — și al multor altor artiști mari — este un drum lung. Drum pe care oamenii din țara noastră l-au străbătut în toate direcțiile, în toate sectoarele de activitate, în acești 13 ani de luptă pentru construirea socialismului.

Astăzi în România liberă, pe linia actor care se ridică, nu-l mai pîn-dește nimeni, cu ferăstrău în mîni, să-i taie craca. Dimpotrivă.

Unul din mijloacele cele mai eficiente în această direcție este Concursul tinerilor actori, instituit de Ministerul Învățămîntului și al Culturii.

Se poate spune că această competiție a devenit o tradiție în viața teatrelor noastre. Din doi în doi ani, artiștii, regizorii și scenografiile ce n-au depășit vîrsta de 30 de ani, din toate cele patruzece de teatre naționale și de stat, de limbă romînă sau ale minorităților naționale, vin să arate progresele făcute în desăvîșirea măiestriei lor. Este un bun prilej pentru fiecare să-și verifice forțele. Unii au mulțumirea să constate că au nunciat cu folos, că talentul și însușirile lor sînt preluate după merit, că dezvoltarea lor profesională este urmărită și încurajată, iar întrecerea la care l-au parat poate să le aducă o adevărată consacrare. Alții — cei ce se înfocă asupra fără să li obțină nici o distincție — trag și ei învățăminte din dezamăgirea lor. Se vor gîndi serios că în mînia noastră, calitățile native nu sînt singura condiție pentru a fi un bun artist. Că talentul trebuie să se împletească în chip armonios cu o muncă neînteruptă dealongul întregii lor cariere. Și asta reprezintă un mare câștig. Gîndurile astea le vor prînd tot atît de bine ca și premiile celor ce le-au obținut.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Discuție organizată de „Gazeta literară“

La discuție participă: Dumitru Carabă, scenarist Lucian Bratu, regizor, Constantin Ciubotaru, operator, Sergiu Sarchizov, compozitor, Chiril Economu, Geo Maican, George Mărușă (artist emerit), Mihai Meroșuț, Emanoil Petruț (laureat al premiului de Stat), Stamate Popescu, actori, Andriana Fianu, Dumitru Solomon, redactori și Alice Manoiu, cronicar cinematografic.

Carmen în teatrele de provincie de acum 50 de ani.

Cîte greșeli în montarea lui H. Lupescu, aitea lucruri frumoase în cea a lui Jean Ruzescu. Regizorul are „trouaille“-uri interesante în similitudinea lor (Garbis Zoblan, care joacă fără perucă și aproape nemachiat are o figură impresionantă) și este un maestru în muzicarea masei. Reacționarii în actul al II-lea, în timpul spectacolului paiațelor sînt lucrare minufios, individualizate la maximum și de o naturalitate uimitoare. La fel de fîrșuc, lipsită de egoșe, este și mîșcarea protagoniștilor, iar profilul psihologic al fiecărui personaj, reiese limpede din jocul de scenă. Canio, un om violent din cauza condiției sale misere și a rădărilor, Nedda, o femeie frumoasă, cu așoptările spre public, aplicat și cu pumnii în cap, copleșit probabil de poavăa crimei. Nu ultimul că o operă de un pur orisăm este foarte periculoasă pentru regizor și realizarea unei montări capabile de a-l capta pe spectator, extrem de dificilă. Dar în niciun caz nu poate fi scuizată exagerarea defectelor operei, a tot ce este vestust în acest gen și constituie de decenți materia primă a umoristilor. Tîndu-mă către un spectacol de operă realist, „Cavaleria Rusticana“ este o dramă pasională banală, petrecută într-un sat sicilian. Ce este deci Lolă? O femeie frumoasă și cochetă, care l-a atras pe nestatornicul Turiddu, dar în orice caz o fărâncă. De ce apare actul intr-un costum ridicul, cu o rochie „proudoare“ și cu fatala gurașă joasă în păr? Cam așa cred că arată

Si pe plan muzical, „Paiațe“ este un spectacol mai întreg decît „Cavaleria Rusticana“. Impresionant prin trînduire și artistică a rolului este Garbis Zoblan; nu Otello, cum crede și aorește cîntărețul, ci Canio este, cel puțin pînă în prezent, marele rol al carierei sale. Din distribuția a doua, singura ascultată, ni s-a impus cu aceeași țarie soprana Teodora Lucaicu, a cărei voce amplă, clară și mobilă stăpînește atît elementele lirice ale rolului cît și cele lefere. În schimb David Oltarșian ne-a provocat o ușoară decepție, în pofida unei interpretări viguroase și convingătoare a rolului: registrul jos al voci sale este pentru moment deficitar. De o căldură pătrunzătoare, dar puțin vrea distins în finuță a fost Ludaslav Konya, interpretul lui Silio. Tenorul Ion Stoian (Beppe) a completat util acestă bună echipă.

Dintre interpretii „Cavaleriei Rusticane“ se desprinde în primu rînd Cornel Slavru, un tenor dramatic, deosebit de dotat și care îndreptorește cele mai frumoase speranțe, deși rîndul său nu este încă destul de degajat: unele note sînt emise contractat; altele însă, sînt cur și cur și cur și cur. Consiliul artistic va analiza rîndul său rolul pe care și l-a asumat în această împrejurare. În ce a contribuit la alegerea piesei pentru concurs? În ce măsură a urmărit munca la repetiții? Toți trebuie să se simtă îndreptății să se bucure de succesul tinerilor plecați din mijlocul lor, cînd acesta se-nore acasă cu fruntea sa. După cum trebuie să-și ia asupra-și, și partea de vină și de răspundere, cînd echipa instituției lor n-a reușit să se distingă.

Concursul tinerilor actori este și trebuie să fie un ferment care să frămîntez întregul colectiv al Teatrului. Astăzi ne înscămăm cu plăcere pentru concurs trebuie să fie hotărît de altcineva decît de regizorul și interpretii cari o vor prezenta. Inițiativa le rămîne lor. Dar conducerea teatrului și consiliul artistic nu trebuie să aibă o atitudine pasivă față de această inițiativă.

Intrecerea de anul acesta a relevat pe un tînar regizor care a arătat curaj în alegerea piesei, concepție personală în realizarea spectacolului, mină sigură în conducerea colectivului de interpreți — alături din tineri, dar și din foarte mulți actori de vîrstă — și care a știut să însușească întregul ansamblu un spirit nou, revoluționar, partinic. Îl cheamă Radu Penescu.

Teatrul Național, oprindu-se pentru concurs la o piesă de Gorki, a dovedit că are o echipă de tineri pe umeri cărora se poate lăsa fără teamă răspunderea totală a unor spectacole, oricît de dificile. Teatrul Municipal a scos la rampă un număr impresionant de tînere talente, stăpîne pe mijloacele de expresie ale artei lor. În producții individuale s-au manifestat cu strălucire alte numeroase forțe actoricești, de la teatrele din regiuni, ca și din Capitală, după cum atestă marea număr de premii acordate.

Concursul tinerilor actori ne îndreptățește să privim cu încredere și cu înție viitorul teatrului românesc, care va fi pe mîini tinere și vrednice.

Sică ALEXANDRESCU

artista al poporului

RECITAL DE CANTONETE: BENIAMINO GIGLI

1. Marechiaro (Tosti); 2. O sole mio (Di Capua); 3. Voce e notte (De Curtis). Orchestra operă „SCALA“ din Milano.

Cu dispoziția lui Beniamino Gigli lumea a pierdut pe „al doilea Cantor“, al cel, pe cel mai remarcabil reprezentant al școlii italiene de belcanto din prima jumătate a secolului nostru. În arara muzicii de operă a compozitorilor italieni, Beniamino Gigli a fost unul din cei mai iubii interpreți ai cantinelor italiene. Dragostea lui Gigli față de poporul în mijlocul cărui s-a născut s-a concretizat în nemuritoare interpretări înregistrate pe discuri ale unor marile firme de discursuri ale secolului nostru.

Orchestra Simfonică din Milano. Dirijori: Benicende Neglia și Argeo Quidari.

O altă voce a cărei faimă a străbătut lumea de la New-York la Moscova, este vocea puternică și cu posibilități de expresie unice a lui Mario del Monaco. La ora actuală, Mario del Monaco, este cel mai valoros continuator al tradiției belcanto-ului italian și cel mai indicat și de nelocuit interpret al operatorului Puccini.

(Două țete 25 cm. 33 Ture, ED-76. Electrecord-Interegistrare „La Voix de son maitre“ — 1959).

Radu GHECIU

„discul“

RECITAL DE ARII DE OPERE: MARIO DEL MONACO

1. Aria Iacimilor din „Marta și Marco“; 2. Aria „Vesti la nozze“ din „Piața de Leoncavallo“; 3. Recitativ și aria „Nim mi tema“ din „Otello“ de Verdi.

Orchestra Simfonică din Milano. Dirijori: Benicende Neglia și Argeo Quidari.

O altă voce a cărei faimă a străbătut lumea de la New-York la Moscova, este vocea puternică și cu posibilități de expresie unice a lui Mario del Monaco. La ora actuală, Mario del Monaco, este cel mai valoros continuator al tradiției belcanto-ului italian și cel mai indicat și de nelocuit interpret al operatorului Puccini.

(Două țete 25 cm. 33 Ture, ED-76. Electrecord-Interegistrare „La Voix de son maitre“ — 1959).

Director: Acad. ZAHARIA STANCU. Colegiul redactional: Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BRELAȘU, EUSEBIU CAMILAR, membru corespondent al Academiei R.P.R., PAUL GEORGESCU (redactor șef), EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R. ION MIHAILEANU, V. MINDRA (redactor șef adjunct), MIHAIL PETROVEANU (redactor șef adjunct), CĂCERON THEODORESCU ION VITNER.

IANNIS RITSOS

POETUL

Iul Iannis Ritsos

— Avea doi ochi, crispați de atîta privire,
doi ochi de o limpezime
pe care n-o îmblînzea decît nuanța;
două mîini care cunoscuseră
toate rafinamentele muncii
și toate corvezile dragostei;
venea de departe, venea de aproape,
dintr-un vast ținut numit
Experiența; se deprinsese cu vastitatea,
o purta cu sine ca pe-un vestmînt acrian
menit să-i asigure o deplină libertate de mișcare,
pentru că el cunoscuse locurile strimte
ale detenției și ale asupririi, lagărele, celulele,
umbrelul între patru pereți,
între doi poliști,
locul strîm între cer și pămînt
cînd cerul și pămîntul aparțin burgheziei;
se deprinsese cu vastitatea
pentru că făcuse drumul dus și întors
pe treptele cunoașterii, de nenumerate ori,
și era cel mai neobosit pieton
pe aceste mult exigente distanțe.
Demnitatea lui — ca un discurs și ca o demonstrație —
te învăța să-ți acorzi mișcările cu concepția
(asemenea chiparosului, păstra o intransigență ținută)
și fiecare gest rezuma substanța unui poem.
Eu nu depășisem încă — o, tinerețe sălbatică! —
ispitele zilnice, primejdioasa momeală a clipei,
— cînd mi-a spus:
„Fii gata. Ești în ajun.
In curînd vei da fiecărei ore direcția eternității.
Eternitatea nu e un trandafir de piatră,
nu e proiecția orgoliului.
Eternitatea e un bun obștec —
căci obștei îi aparține ce e mai de preț în tine,
ce e mai fertil în tine,
durata faptelor tale.”

Ridică paharul și lumina umplu încăperea
ca un rîu visător.
Catifeaua de un roșu adînc
dădea relief tuturor lucrurilor.
Slobozi, prin fereastră, o pasăre:
pasărea deveni simbol.
Surse —
și surisul deveni poem.

Nina CASSIAN

PREZENȚA OMULUI

In asfințit, privești era frumoasă-ntr-adevăr
Trunchiurile arborilor — sumbre, viorii,
— un șir de umede coloane
sub aurul roșu al cerului.

Culorile făceau semne
schițate
sprintene
mărețe

De bun venit ori poate de adio
Ceva nu se-nchege deplin
In orbitoarea-întindere, însă,
in sineși istovită
in larga-i libertate,
ce n-o puteau ajunge
nici degetele crengilor, —

Pînă cînd, in fund, pe drumul
aburit in lumina de seară
nu se ivi,

pată neagră la braniștea zilei,
omul,
dînd înțeles întinderii

luminii
și culorii
ca ultimul punct
la capătul unui poem
în fine săvîrșit.

In romînește de Mihai BENIUC

CÎNTEC SIMPLU

Se răzîma de poarta unui nou
cu o țigară stinsă ce-i spînzura de buze.
Inima-sa avea forma unei ghitare fără mîner.
O femeie tăcută, cu un băț de chibrit, îi aprinse țigara
și chibritul se prefăcu dintr-odată in mînerul ghitarei.
Atunci, înclinat in amurgul de culoare portocalie,
cîntă pe ghitară un cîntec dulce și simplu, poate cel mai

dulce cîntec al vieții lui —,

cu un refren banal care spunea cam așa :

— Un om are nevoie de celălalt, un om are nevoie de

celălalt,

In romînește de Veronica PORUMBAGU

NEVĂZUTA CIOCÎRLIE

Deodată-i soare peste arborii-nghețați.
In aer freamătă-o făgăduială
care se pregătea de mult.

Ascunsă undeva-n azur o ciocîrlie, urcă
urcă și glasul-i vertical e ca un fir
de sfoară, luminos și invizibil,
legat de-ncheietura mîinii noastre
silind-o să se-nalțe

să facă semne de prieteșug și să salute
copii care se joacă-n curtea școlii
și munții-ndepărtați și cristalini
pe-alocuri aburiți de răsuflarea unui vis
și brazda neagră-a unei crengi golașe
crestată juvenil pe fruntea lumii.

In romînește de Marcel BRESLAȘU

SCARA

Cunosc această scară bine —
veche cunoștință;
Ca fire, ca formă, ca stare,
cuprînsă in vorbă — o știn

Iar cînd se află lungită
pe gîlia întinsă,
Cu starea ei nu se împacă.

Ar vrea să vie un om, s-o ridice
Să suie pe ea.

Și in adevăr, un om a săltat-o
Și a rezemat-o de un felinar;

Suind-o aprinse lumina pe stradă
De parcă ar fi deschis o fereastră
In noapte

Atît de firesc precum cu o singură frunză
verde sau galbenă

E scris un sărut, un poem sau un veac.

In romînește de Radu BOUREANU

CASA ROMÎNEASCĂ

Atîrnată-n perete, fereastră, ca un cer pătrat.
Piinea pe masă, ca o certitudine simplă,
o țigară uitată fumegînd in scrumieră
ca o uzină-n miniatură;

in odaia de alături erau cu siguranță cîteva crizanteme
și cîteva cărți
pentru că adiau de dincolo pașii iambici, cunoscuți,
ai unei grădini copilăroase.

Puțin mai tîrziu, un suris modest și integru își

ășternu pe pîine umbra de azur
și rămase in aer ca o pasăre nemîșcată și nevăzută,
cu penele fremătînd de fericire,

încuviinșînd una din acele zilnice, profunde și temeînice
convorbiri între tovarășii.

In romînește de Nina CASSIAN

DEOSEBIREA

Răcoritoarea, lata, alba
lingură de lemn
Deschisă, vorbăreață, inimoasă
Miroase a pădure încă —
e o pădure

Inchipuînd țiparul pămîii omenesți.
Sporovăind, îmbie-ntruna:
„Luaji, luaji.”

Nu poate suporta să fie goală.

Am întîlnit-o la piață,
in fața muzeului,
alături de păpușoi,

de morcovi,
de munți de ardei
și maldăre de opinci.

Vorbea guralivă, flecară,
strigînd: „Luaji, luaji.”

De la muzeu, din fereastră,
statuia lui Apollo
perfectă, mută, nemîșcată,
atență,

Privea cu nemăsurată bunăvoință
și cu invidie
la biata lingură de lemn.

In romînește de Mihai BENIUC

OMUL GOL

Ciudat îl priveau, aproape dușmănos,
taina urmărînd să-i smulgă parcă.
Secretul său personal.

Care secret, ce taină?

Nimica nu avea de-ascuns.
Ci se simți de-odată vinovat
de-această bănuială

Și mina-și ridică pînă la gît
De parcă gol ar fi și i-ar fi frig
Și parcă se silea ceva s-ascundă,
Să se ascundă undeva.

Și și-a-ncheiat cămașa.

Dar turburat peste măsură
toți nasturii i-a rupt.

Gol rămînînd acuma-ntr-adevăr,
Învăluit in ne-ndurata lui vinovăție,
in marea lui sfială,
in vina de a fi nevinovat,

In străvezie flacăra a singelui
cu luciul neumbrit
de datorie.

Cealalți atunci au asvîrlit pe jos
armele lor
și l-au învăluit

In marea căldură a ochilor lor.
Acesta era taina sa.

In romînește de Mihai BENIUC

Tălmăciri

ULCIORUL ȘI UMBRA LUI

Cu o mină luă ulciorul și-l puse pe masă.
Pe locul ulciorului, rămase umbra lui
cu întocmai aceeași înfățișare — poate mai puțin aeriană.
Cu cealaltă mină luă umbra ulciorului
și o așeză pe genunchi

Ca pe o carte mare cu pagini albastre în care abia citise
lutul, vinul, răsuflarea, buzele, visul,
fără a lăsa deoparte nici un cuvînt
pentru că totul, totul era de primă însemnătate pentru
oameni și pentru bătaia inimii lor.

In romînește de Nina CASSIAN

CARTEA ȘI ATITUDINEA

A sunat telefonul; Cine-i acolo?

Nimeni!

S-a întrerupt?... Așteaptă? S-a răzgîndit?

Sunetul a-ncremenit tănuît

in tonul tristeții

In cuta tăcerii adînci.

Spînzurat in odaia

Frumos dichisită,

Ca o mină indatoritoare care-ar fi vrut

să alinte, dar nehotărîtă

Incrementînd spînzurată de butonieră

sau in buzunar.

Doar cărțile pe masă se aflau

Uitate ca niște prezențe orizontale

El a luat una in mîinile sale

Și lumea s-a aflat întreagă

In picioare.

Și-a luat paltonul ieșînd

In stradă,

Convins că-l va întîlni

Pe cel care telefonase.

In romînește de Radu BOUREANU

SEARĂ CITADINĂ

O precauțiune diafană — geamul. A venit iarna.
Frigul e un cuțit alb care taie muchia vîntului.
Tramvaiul — in seară — o lumină lunguiață.
Îndărătul geamurilor lui — obrazuri iubite, cinstite
in osteneala lor, in gîndul lor, in limpezimea lor,
întoarse spre ele înseși, după truda unei zile.

Pulsul tramvaiului
bate in toate ferestrele ca o sonoritate generală a prieteniei
așa cum pielea răspunde întreagă la o atingere îndrăgostită,

Sinele sînt vinele de fier ale orașului
care aduc singele nostru in inima noastră.
Vinele orașului sînt de fier.

Fii atenți, spuse el atunci.
Inima voastră nu e de fier,
De aceea, am mereu nevoie de surisurile voastre.

In romînește de Nina CASSIAN

PĂTRAT

E saturată noaptea de sineală
Sughiiță aștrii dincolo de culmi
Pe cînd mistria lumii meștereste
Să-ndrepte unghiul-al patrula la suflet.

In romînește de Mihai BENIUC

NICI UN MISTER

(două concepții ale aceluiași peisaj de iarnă).

O cifră mare scrisă cu fum pe o ușă de scînduri,
un 5 ciudat — mică meandă incrementă.
Un glas cu părul vilvoi se lovi, dincolo, cu capul de ușă.
Tăcerea udă atirna in copacii goi.

Apoi, din grajd, ieși un om, un bou, o căruță
și liniștea iernii se alinie in brazde utile;
dîndășteul geamului, o femeie privea aburii ieșînd din

pămînt

5 era numărul casei.
Glasul era al femeii care alergase să nu dea laptele in foc,
Tăcerea era tăcerea visătoare a grînelor
stînd ca un copil in dosul unei uși încă închise.

Printre nori, trecu scrișînd mărul solar
și tot cîmpul explodă de lumină pînă in virful unghiilor,
Cristalul oglinzii se lichefiase pe genele copacilor;
in aer plutea o așteptare de frunze îmblîugate.

In romînește de Nina CASSIAN

Ilustrații de LUCIAN POPA